

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 13-14 czerwca 2017 r. na kierunku „historia”
prowadzonym na Wydziale Humanistycznym
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	6
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	7
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	9
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	19
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	19
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	20
Dobre praktyki	20
Zalecenia	20
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	21
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	21
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	40
Dobre praktyki	40
Zalecenia	40
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	41
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	48
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	48
Dobre praktyki	49
Zalecenia	49
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	49
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	49
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	55
Dobre praktyki	56
Zalecenia	56
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	57
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	57
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	59
Dobre praktyki	59
Zalecenia	59
Kryterium 6. Umiejscowienie procesu kształcenia	60
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	61
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	62
Dobre praktyki	62

<u>Zalecenia.....</u>	<u>62</u>
<u>Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia</u>	<u>62</u>
<u>Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....</u>	<u>62</u>
<u>Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....</u>	<u>63</u>
<u>Dobre praktyki</u>	<u>66</u>
<u>Zalecenia.....</u>	<u>66</u>
<u>Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia</u>	<u>66</u>
<u>Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....</u>	<u>66</u>
<u>Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....</u>	<u>70</u>
<u>Dobre praktyki</u>	<u>70</u>
<u>Zalecenia.....</u>	<u>71</u>
<u>8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....</u>	<u>71</u>
<u>Załączniki:</u>	<u>73</u>
<u>Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia.....</u>	<u>73</u>
<u>Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego</u>	<u>74</u>
<u>Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych.....</u>	<u>76</u>
<u>Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).....</u>	<u>98</u>
<u>Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).....</u>	<u>99</u>
<u>Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa</u>	<u>100</u>
<u>Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena</u>	<u>102</u>

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodnicząca: dr hab. Bożena Stawoska-Jundziłł, członek PKA

członkowie:

1. dr Agnieszka Janiak-Jasińska, członek PKA
2. prof. dr hab. Dariusz Dolański, członek PKA
3. mgr Małgorzata Piechowicz, ekspert PKA
4. Julia Sobolewska, ekspert PKA

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku historia prowadzonym na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Polska Komisja Akredytacyjna po raz trzeci oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Poprzednio dokonano oceny w roku akademickim 2010/2011, przyznając ocenę pozytywną (*Uchwała Nr 767/2011 z dnia 1 września 2011 r.*).

Wśród sformułowanych przez Zespół Oceniający uwag znalazły się zastrzeżenia dotyczące: systemu punktacji ECTS, praktyk dla specjalności nauczycielskiej, procesu ankietyzacji, sposobu funkcjonowania systemu USOS, bazy dydaktycznej. Szczegółowe informacje odnośnie działań naprawczych podjętych w następstwie zaleceń wskazanych przez Zespół Oceniający wskazano poniżej w tabeli w pkt. 8.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA zapoznał się z Raportem Samooceny przekazanym przez Władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni oraz Wydziału, dalszy przebieg wizytacji odbywał się zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. W trakcie wizytacji przeprowadzono spotkania z Władzami Jednostki, autorami Raportu Samooceny, osobami odpowiedzialnymi za umiędzynarodowienie, członkami zespołów zajmujących się zapewnianiem jakości kształcenia, pracownikami odpowiadającymi za praktyki studenckie, pracownikami odpowiadającymi za specjalność nauczycielską, pracownikami odpowiedzialnymi za zasoby biblioteczne i pracę biblioteki, pracownikami Biura Karier, przedstawicielami Samorządu Studentów oraz Studenckich Kół Naukowych, studentami,

nauczycielami akademickimi, a także pracownikami odpowiedzialnymi za pomoc studentom niepełnosprawnym.

Ponadto przeprowadzono hospitacje zajęć, dokonano oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych, a także przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia. Przed zakończeniem wizytacji sformułowano wstępne uwagi i zalecenia, o których Przewodnicząca Zespołu oraz współpracujący z nią eksperci poinformowali władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2.Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

(jeśli kierunek jest prowadzony na różnych poziomach kształcenia, informacje należy przedstawić dla każdego poziomu kształcenia)

Nazwa kierunku studiów	Historia
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia I i II stopnia
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne i niestacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Studia I stopnia: Obszar nauk humanistycznych/dziedzina nauk humanistycznych (82,5%) Obszar nauk społecznych/dziedzina nauk społecznych)(17,5%) Studia II stopnia: Obszar nauk humanistycznych/dziedzina nauk humanistycznych (77,2%) Obszar nauk społecznych/dziedzina nauk społecznych)(22,8%)
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk humanistycznych w dyscyplinie: • Historia, • Archeologia, • Filozofia, • Kulturoznawstwo, Dziedzina nauk społecznych w dyscyplinie: • Nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, • Pedagogika, • Psychologia, • Socjologia Uczelnia wskazała również dyscypliny, które nie zawierają się w dziedzinie nauk społecznych: • Nauki o zarządzaniu, • Prawo
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	Studia I stopnia: 6 semestrów (180 ECTS) Studia II stopnia: 4 semestry (120 ECTS)
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Studia I i II stopnia - specjalności: • Nauczycielska, • Historia ustroju i administracji,

	• Militarystyka, • Turystyka historyczno-kulturowa	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Studia I stopnia: licencjat Studia II stopnia: magister	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	Dla studiów I stopnia: 11 Dla studiów II stopnia: 12	
Liczba studentów kierunku	Studia stacjonarne	
	I stopnia	II stopnia
	31	22
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	4325	2825

3.Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	Zadowalająca
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.
--

W **kryterium 1** – podniesiono ocenę z „zadowalająco” na ocenę „w pełni”. Jednostka skorygowała efekty kierunkowe i rozpoczęła ścieżkę legislacji.

Podobnie w **kryterium 2** – ZO podniósł ocenę z „zadowalająco” na „w pełni” uznając w częściowo argumentację Jednostki i podjęte działania projakościowe uzasadniające do zmiany oceny przez wprowadzenie ich na ścieżkę legislacji. Zarzut dotyczący realizacji praktyk stał się bezprzedmiotowy z powodu ich likwidacji decyzją Prorektora ds. studentów UKW. ZO PKA biorąc pod uwagę prowadzone na Wydziale prace nad:

- przywróceniem postulowanego przez studentów kierunku „historia” i niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia wymiaru lektoratu z języka obcego (min. 120h),
- zróżnicowaniem wymagań stawianych pracom i egzaminom dyplomowym na studiach I i II stopnia,
- zróżnicowaniem metod weryfikacji efektów kształcenia z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zdefiniowanych dla poszczególnych przedmiotów przewidzianych programem studiów na kierunku „historia”,

obliguje Władze Wydziału do przedstawienia do 31 października 2018 r. sprawozdania z podjętych działań wraz z dokumentującymi je uchwałami i sylabusami zajęć.

W odniesieniu do **kryterium 4**, ZO PKA po zapoznaniu się przesłaną - uzupełniającą dokumentacją dorobku naukowego samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznego, którego pierwotnie nie zaliczono do minimum kadrowego uznał za zasadne podniesienie oceny z „zadowalająco” na „w pełni”. Argumentując to włączeniem go do minimum kadrowego, ponieważ jego dorobek naukowy zaliczono do obszaru i dziedziny nauk humanistycznych, dyscypliny historia, do których został przypisany wizytowany kierunek. Tym samym zostały spełnione wszystkie warunki rozporządzenia § 12 ust. 1 i 3, na studiach I i II stopnia.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Kryterium 1- Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2 - Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 4 - Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni

1. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Koncepcja kształcenia na studiach I i II stopnia na kierunku historia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy jest zgodna z *Misją i strategią Wydziału Humanistycznego UKW na lata 2016-2020*, przyjętą *Uchwałą RWH Nr 95/2016/2017 z 13 grudnia 2016 r.*, a przygotowaną zgodnie ze *Strategią Rozwoju Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego na lata 2016-2020*, uchwaloną przez *Senat UKW Nr 17/2015/2016 z 26 stycznia 2016 r.* W dokumencie tym stwierdzono, iż do kluczowych zadań Wydziału należą m.in.: „rozwój wysokiej pozycji naukowej WH i jakości badań naukowych”, „wysokiej jakości kształcenia i wieloaspektowości działań poza dydaktycznych” oraz współpracy z otoczeniem, a więc działania przyczyniające się do budowania marki Wydziału i w pełni wpisujące się w Misję Uczelni, która troszczy się o najwyższą jakość i jedność nauki i nauczania. Osiągnięciu wyznaczonych celów służyć ma w obszarze nauki - intensyfikacja prac nad pozyskiwaniem projektów badawczych krajowych i zagranicznych oraz podwyższeniem kategorii naukowej Jednostki, a także uzyskanie uprawnień habilitacyjnych w kolejnych dyscyplinach naukowych, zaś w obszarze kształcenia - doskonalenie pracy zespołu ds. jakości kształcenia i „aktualizowanie oferty kierunków studiów i specjalności z uwzględnieniem możliwości kadrowych, procesu umiędzynarodowienia dydaktyki w powiązaniu z zapotrzebowaniem rynku pracy, specyfiki miasta, regionu oraz unikatowości w skali krajowej”. Według przyjętej koncepcji kształcenia absolwent ocenianego kierunku studiów posiada wiedzę z historii Polski i powszechnej od czasów najdawniejszych po współczesność, podstawowe umiejętności badawcze oraz kompetencje społeczne przydatne we współczesnym społeczeństwie obywatelskim, jest świadomy konieczności ciągłego podnoszenia kwalifikacji, przygotowany do pracy w administracji państwowej i samorządowej, organizacjach społecznych, placówkach naukowo-badawczych, oświatowych i krajoznawczych, domach kultury i muzeach oraz w innych instytucjach związanych z usługami i komunikacją społeczną. W przypadku zdobycia uprawnień nauczycielskich jest także przygotowany do wykonywania zawodu nauczyciela: po studiach I stopnia - przedmiotu „historia i społeczeństwo” w szkole

podstawowej, po studiach II stopnia – przedmiotów: „Historia” i „Historia i społeczeństwo” w szkołach ponadpodstawowych. Przygotowanie studenta do „swobodnego poruszania się na rynku pracy” zdaniem autorów *Raportu Samooceny* jest priorytetem, któremu podporządkowano przyjęty model kształcenia (s.11).

Zgodnie z tą deklaracją oraz podkreślonym w *Misji i strategii Wydziału Humanistycznego...* dążeniem do tworzenia oferty edukacyjnej odpowiadającej zapotrzebowaniu otoczenia społeczno-gospodarczego, a także pod presją spadającego zainteresowania studiami historycznymi Dyrekcja IHiSM stara się modyfikować program studiów na kierunku historia tak, by uwzględniał on zmieniającą się sytuację na regionalnym, a nawet krajowym rynku pracy oraz zainteresowania naukowe i plany zawodowe kolejnych roczników kandydatów na studia. W efekcie w ciągu ostatnich kilku lat podjęto próbę uruchomienia studiów na kierunku historia o profilu praktycznym (w roku akademickim 2014/2015) oraz kilkakrotnie zmieniano wykaz proponowanych studentom specjalności. Najpierw zwiększono ich liczbę do sześciu na studiach I stopnia i czterech na studiach II stopnia (w roku akademickim 2012/2013), później zaś ją ograniczano. Niektóre specjalności zlikwidowano, inne zaś zamieniono w odrębne kierunki studiów (np. specjalność militarystyka od roku akademickiego 2016/2017 jest odrębnym kierunkiem studiów pn. Wojskoznawstwo, z kolei specjalność turystyka historyczno-kulturowa w następnym roku akademickim 2017/2018 przekształcona zostanie w studia na kierunku Przewodnictwo i pilotaż turystyczny). W roku akademickim 2016/2017 oferowano 4 specjalności na studiach licencjackich i 3 specjalności na studiach magisterskich. W kolejnym będzie ich mniej – po dwie na każdym poziomie studiów. Starania te nie przyniosły oczekiwanego rezultatu, czyli istotnego wzrostu liczby kandydatów na studia historyczne, a efekty – w opinii zarówno Dyrekcji Instytutu, jak i pracowników obecnych na spotkaniu z ZO PKA - są niewspółmierne do wysiłku włożonego przez wykładowców w przygotowywanie kolejnych zmian programowych.

Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy może być niewystarczająca współpraca z interesariuszami zewnętrznymi. Według Jednostki przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego uczestniczyli w procesie tworzenia kierunkowych efektów kształcenia w 2012 roku, ale modyfikacja tych efektów w 2015 roku odbyła się już bez ich udziału. Bieżąca współpraca z placówkami muzealnymi, edukacyjnymi i archiwistycznymi regionu, instytucjami samorządowymi i organizacjami społecznymi ogranicza się do wspólnych przedsięwzięć o charakterze popularyzatorskim oraz organizacji praktyk zawodowych i zajęć specjalistycznych na niektórych specjalnościach. Jednostka nie organizuje cyklicznych spotkań z przedstawicielami w/w instytucji, wynikiem których mogłoby być doskonalenie kształcenia na

ocenianym kierunku, nie zwraca się też do interesariuszy zewnętrznych z prośbą o opinie o realizowanym programie kształcenia. Np. nie skonsultowano z pracodawcami decyzji o wykreśleniu praktyk zawodowych z programu studiów, obowiązującego od roku akademickiego 2017/2018 (z wyjątkiem praktyk wynikających ze standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela). Rezygnacja z tego elementu programu kształcenia stoi w sprzeczności z deklarowanym przez Jednostkę dążeniem do jak najlepszego przygotowania studenta do zmieniającego się rynku pracy. Jedynym przykładem wspólnego i co warto podkreślić – skutecznego działania Instytutu z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego w obszarze projektowania programu kształcenia było ponowne włączenie specjalności nauczycielskiej do programu studiów historycznych.

Także szerokie kontakty międzynarodowe Jednostki w niewielkim stopniu wpływają na koncepcję kształcenia i jego realizację, ograniczają się do działalności naukowo-badawczej. Ani przy tworzeniu kierunkowych efektów kształcenia w 2012 r., ani przy ich późniejszej modyfikacji nie sięgnięto po wzorce międzynarodowe. Trudno także stwierdzić, czy podczas prac nad kolejnymi modyfikacjami programu kształcenia uwzględnia się wzorce i doświadczenia krajowe. Podczas spotkania Dyrekcji IHiSM z ZO PKA wymieniono wprowadzić uniwersytety w Toruniu i w Poznaniu, ale nie udało się wskazać jakiegokolwiek przykładu zastosowania, bądź odrzucenia rozwiązań charakterystycznych dla tych ośrodków (np. sformułowania efektów kształcenia, sposobu ich weryfikacji, wyboru metody dydaktycznej czy formy zajęć, skonstruowania programu specjalności).

Należy także zwrócić uwagę na fakt, że nowe zajęcia, czy moduły zajęć (np. specjalności), mające uatrakcyjnić program kształcenia i odpowiedzieć na aktualne oczekiwania otoczenia społeczno-gospodarczego nie zawsze w pełni odpowiadają potencjałowi naukowemu Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych. Tak np. „Historię kultury życia codziennego”, „Sztukę ludową w turystyce”, czy „Kulturę erotyczną na przestrzeni wieków” prowadzą nauczyciele akademicki o ogólnych kompetencjach historycznych, ale nieposiadający dorobku naukowego odpowiadającego treściom realizowanym w procesie kształcenia. Realizowanie celu strategicznego, jakim jest aktualizowanie oferty kierunków studiów i specjalności nie zawsze uwzględnia zatem – wbrew przyjętym założeniom – możliwości kadrowe Jednostki. Szerzej na ten temat w opisie kryterium 4.

1.2.

Prowadzone w Jednostce badania naukowe w znacznej mierze odpowiadają przyjętej koncepcji studiów. Mają one charakter kompleksowy, obejmują zarówno historię powszechną jak i

historię Polski, w tym historię regionalną, prozopografię, biografistykę, historię kultury, historię religii ze szczególnym uwzględnieniem Kościoła katolickiego, historię kobiet, historię ludności żydowskiej zamieszkującej ziemie polskie, historię totalitaryzmów. W IHiSM rozwijają się także badania nad geografią historyczną i archeologią ziem polskich. Problematyka podejmowanych badań mieści się w głównych nurtach badawczych historiografii polskiej i często wiąże się z koniecznością ujęć interdyscyplinarnych, łączenia warsztatów badawczych nauk humanistycznych i społecznych. Prowadzone w ten sposób badania – jakkolwiek głównie z zakresu historii i archeologii – zapewniają osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów kształcenia, zarówno z obszaru nauk humanistycznych, jak i społecznych. Sprzyjają też włączaniu studentów do bieżących prac badawczych i w konsekwencji uzyskiwaniu efektów kształcenia w zakresie pogłębionej wiedzy i umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej.

Wyniki prowadzonych w Jednostce badań naukowych są prezentowane na obu poziomach studiów, przede wszystkim na seminariach dyplomowych i wykładach monograficznych, których problematyka może być zmieniana w kolejnych cyklach kształcenia. Sprzyja to rozwojowi koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku i otwiera możliwości doskonalenia w zakresie przekazywanych treści i osiągania efektów kształcenia związanych zwłaszcza ze zdobywaniem pogłębionej wiedzy służącej prowadzeniu badań naukowych. Powiązanie nauki i nauczania szczególnie widoczne jest jednak w programie studiów magisterskich, zarówno w module zajęć z nauk podstawowych (np. w ramach przedmiotu „Dzieje badań nad historią Kujaw, Pomorza Gdańskiego, Ziemi Chełmińskiej i Ziemi Dobrzyńskiej” omawiane są wyniki aktualnie prowadzonych badań nad historią regionalną), jak i w module przedmiotów do wyboru „Warsztat historyka”, w ramach Bloku zajęć I i II.

1.3.

31 marca 2015 roku Senat UKW uchwałą nr 60/2014/2015 przyjął zmodyfikowane efekty kształcenia na kierunku historia na studiach I i II stopnia. Zostały one przyporządkowane do obszaru nauk humanistycznych i obszaru nauk społecznych. Mimo obowiązku wynikającego z § 8 ust. 1, pkt. 1, lit. c Rozporządzenia MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. 2014, poz. 1370) w uchwale nie określono dziedzin i dyscyplin nauki, do których efekty te się odnoszą. Informacje te znajdują się w programie studiów.

Kierunkowe efekty kształcenia na studiach I stopnia zostały przyporządkowane do obszaru nauk humanistycznych (82,3% w całym programie studiów) w dyscyplinach: historia, archeologia, filozofia, kulturoznawstwo oraz obszaru nauk społecznych (17,7%) w

dyscyplinach: nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, nauki o zarządzaniu, prawo, pedagogika, psychologia i socjologia. Do tych samych obszarów i dyscyplin przyporządkowano kierunkowe efekty kształcenia na studiach II stopnia: do obszaru nauk humanistycznych (77,2% w całym programie studiów) w dyscyplinach: historia, archeologia, filozofia, kulturoznawstwo oraz do obszaru nauk społecznych (22,8%) w dyscyplinach nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, nauki o zarządzaniu, prawo, pedagogika, psychologia i socjologia. Błędnie jednak w programach studiów na obu poziomach kształcenia wskazano dziedziny nauk. Nauki o zarządzaniu należą bowiem do dziedziny nauk ekonomicznych, zaś prawo do dziedziny nauk prawnych. Zatem efekty kształcenia na ocenianym kierunku powinny odnosić się do czterech dziedzin: dziedziny nauk humanistycznych, społecznych, ekonomicznych i prawnych, a nie jak wskazano w programach studiów do dwóch: dziedziny nauk humanistycznych i nauk społecznych. Procentowy udział poszczególnych dziedzin w efektach kształcenia powinien zostać zatem skorygowany.

Dodatkowo, z niezrozumiałych dla ZO PKA powodów w *Raporcie Samooceny* na s. 1 Jednostka wskazała wyłącznie obszar nauk humanistycznych, dziedzinę nauk humanistycznych, dyscyplinę – historię.

Jednostka prowadzi studia na kierunku historia I i II stopnia wyłącznie w formie stacjonarnej. Zarówno na studiach licencjackich, jak i na studiach magisterskich efekty kierunkowe pokrywają wszystkie efekty obszarowe z obszaru nauk humanistycznych i część efektów z obszaru nauk społecznych. W przypadku obu poziomów studiów jest to 27,6% wszystkich efektów z obszaru nauk społecznych. Efekty kierunkowe są spójne z efektami obszarowymi. Nie budzi wątpliwości powiązanie kierunkowych efektów kształcenia na obu poziomach studiów z w/w dyscyplinami z obszaru nauk humanistycznych oraz z pedagogiką, psychologią i socjologią. Brak natomiast w efektach kształcenia odniesień do pozostałych nauk społecznych, czyli prawa, nauki o zarządzaniu i nauki o poznaniu i komunikacji społecznej.

Kierunkowe efekty kształcenia sformułowane dla studiów I stopnia obejmują w zakresie wiedzy znajomość podstawowych zagadnień z historii Polski i powszechnej od czasów najdawniejszych po współczesne (w ujęciu problemowym i chronologicznym), podstawowych pojęć, terminów i metod badawczych świadczących o specyfice dyscypliny historia oraz innych pokrewnych nauk humanistycznych i społecznych, głównego dorobku historiograficznego oraz związków między wybranymi naukami humanistycznymi i społecznymi.

W zakresie umiejętności – poszukiwanie informacji przy pomocy narzędzi tradycyjnych i technologii informatycznych, krytyczną analizę źródeł historycznych w języku polskim i ich interpretację z wykorzystaniem podstawowej literatury przedmiotu, formułowanie też w

oparciu o ustalenia naukowe badaczy różnych dyscyplin, przedstawianie własnych opinii na temat podstawowych wydarzeń z historii Polski i powszechnej, przygotowywanie pod kierunkiem opiekuna naukowego ustnej i pisemnej wypowiedzi naukowej.

W zakresie kompetencji społecznych – przekonanie o konieczności poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności badawczych, zachowania obiektywizmu naukowego, przestrzegania norm etycznych w pracy badawczej i popularyzatorskiej, ponoszenia odpowiedzialności za słowo oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego, postawę otwartości poznawczej i gotowości do upowszechniania wiedzy o ustaleniach naukowych.

Łącznie dla studiów I stopnia sformułowano 45 kierunkowych efektów kształcenia, z tego w zakresie wiedzy – 18, umiejętności – 17, kompetencji społecznych – 10. Warto zwrócić uwagę na fakt, że niektóre efekty z zakresu wiedzy powtarzają te same treści. Tak np. K_W10: *„opisuje najważniejsze etapy i wydarzenia poszczególnych okresów historycznych”* łączy i tym samym powtarza treści sformułowane w efektach K_W05: *„zna wybrane zagadnienia historii powszechnej (w zakresie pięciu głównych epok historycznych) w ujęciu chronologicznym i problemowym”*, K_W06: *„ma uporządkowaną wiedzę z zakresu historii Polski od czasów najdawniejszych do współczesności”*. Sformułowanie efektów kształcenia w zakresie wiedzy sugeruje, iż szczególne miejsce w programie kształcenia historycznego w UKW zajmuje epoka starożytna. Tylko starożytności poświęcono odrębny efekt kierunkowy: *„posiada wiadomości dotyczące antycznej struktury społecznej w ramach społeczeństw greckich i państwa rzymskiego oraz jej przemian na przestrzeni dziejów”* (K_W11). Analiza programu studiów oraz rozmowy ZO PKA z Dyrekcją IHiSM oraz pracownikami naukowo-dydaktycznymi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów nie potwierdziły zasadności tego wyodrębnienia. Ani przeznaczona na tę epokę liczba godzin zajęć (180 h licząc łącznie zajęcia z archeologii i historii starożytnej), niewiele większa od liczby godzin przeznaczonych na inne epoki historyczne (np. 120h zajęć z historii po 1918 r.), ani kompetencje badawcze absolwentów, których znajomość języków starożytnych (np. łaciny) nie pozwala na pracę ze źródłami historycznymi w oryginale nie upoważnia do stwierdzenia, że efekty kształcenia w zakresie historii starożytnej stanowią wartość szczególną i wyróżniają się w porównaniu z efektami kształcenia w zakresie innych epok historycznych.

Większość efektów kształcenia uzyskanych na studiach licencjackich jest pogłębianą i rozszerzaną na studiach magisterskich, co oznacza opanowanie przez studentów szczegółowej wiedzy z zakresu przynajmniej jednej epoki historycznej, umiejętności samodzielnego wykorzystywania jej w prowadzonych badaniach źródłowych oraz planowania i prowadzenia

działań na rzecz upowszechniania wiedzy historycznej i zachowania dziedzictwa kulturowego w skali lokalnej i globalnej.

Łącznie dla studiów II stopnia (tak jak dla studiów I stopnia) sformułowano 45 kierunkowych efektów kształcenia, z tego w zakresie wiedzy – 18, umiejętności – 17, kompetencji społecznych – 10. Nie wszystkie z tych efektów pogłębiają i rozszerzają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne opisane w efektach kształcenia na studiach I stopnia. Tak np. efekt K_U15 dla studiów II stopnia brzmi identycznie, co K_U15 dla studiów I stopnia: *„zgodnie z zasadami etycznymi animuje prace uczestników procesów kulturalnych/społeczno-ustrojowych/pedagogicznych (wspierając ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy oraz kształcenie więzi społecznych poprzez pracę w zespole oraz inspirując do działań)”*. Z kolei porównanie efektów kierunkowych dotyczących umiejętności wykorzystywania technologii informacyjnych prowadzi do wniosku, że absolwent studiów magisterskich umie mniej niż absolwent studiów licencjackich, który nie tylko korzysta z „technologii informacyjnej, multimediiów i zasobów Internetu”, potrafi ocenić wartość zgromadzonego w ten sposób materiału, ale także umie go opracować. Tej ostatniej kompetencji nie posiada absolwent z tytułem magistra (studia I stopnia, efekt: K_U16 *„korzysta z technologii informacyjnej, multimediiów i zasobów Internetu, potrafi ocenić wartość materiału z sieci oraz go opracować”*; studia II stopnia, efekt: K_U16 *„świadomie korzysta z technologii informacyjnej, multimediiów i zasobów Internetu, ocenia wartość merytoryczną materiału znajdującego się w sieci”*). Pozostałe różnice w opisie tego efektu - biorąc pod uwagę sens całego zdania - uznać należy za pozorne („korzysta” a „świadomie korzysta”, „potrafi ocenić wartość” a „potrafi ocenić wartość merytoryczną”).

Nie wszystkie efekty kierunkowe tak dla studiów licencjackich, jak i magisterskich sformułowano jasno i klarownie, niektóre obarczone są błędami językowymi. Tak np. enigmatycznie brzmi efekt kierunkowy na studiach I stopnia w zakresie wiedzy oznaczony numerem K_W12: *„zna główne zależności dotyczące rozwoju cywilizacyjnego i różnorodnych czynników mających wpływ na jego poziom”*, podobnie K_W08 na studiach II stopnia: *„ma pogłębioną wiedzę o pozycji państwa polskiego na arenie międzynarodowej, jego relacjach w ramach wybranych struktur społecznych”*. Trudno na podstawie efektu z obszaru umiejętności K_U15 (*„zgodnie z zasadami etycznymi animuje prace uczestników procesów kulturalnych / społeczno-ustrojowych / pedagogicznych (wspierając ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy oraz kształcenie więzi społecznych poprzez pracę w zespole oraz inspirując do działań)”*) stwierdzić czyje prace animować będzie absolwent studiów I stopnia. Sformułowanie *„uczestnik procesów kulturalnych/społeczno-ustrojowych/pedagogicznych”* może okazać się niezrozumiałe zarówno dla kandydatów na studia, dla których efekty kierunkowe winny być

deklaracją, czego na studiach się nauczą i jakie umiejętności zdobędą, jak i dla pracodawców, którym kierunkowe efekty kształcenia powinny pomóc w ocenie kompetencji osób aplikujących o pracę. W dwóch efektach kierunkowych sformułowanych dla studiów magisterskich najprawdopodobniej zgubiono przymiotnik „badawczej” (K_W05: *„ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę na temat wybranych zagadnień historii powszechnej w ujęciu chronologicznym i problemowym, prowadzącą do specjalizacji”*; K_W06: *„ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę z zakresu historii Polski od czasów najdawniejszych do współczesności, prowadzącą do specjalizacji”*; dla porównania: K_W10: *„zna zagadnienia historii powszechnej i polskiej na poziomie zaawansowanym w zakresie przynajmniej jednej epoki historycznej związanej ze specjalizacją badawczą”*).

W części efektów kształcenia zastąpiono spójniki „i”, „lub”, „albo” ukośnikiem, co utrudnia ich interpretację. Przykładowo na podstawie efektu kształcenia na studiach I stopnia, oznaczonego numerem K_W16: *„zna podstawowe metody badawcze i narzędzia warsztatu historyka / pedagoga / dydaktyka”* nie sposób stwierdzić, czy absolwent studiów licencjackich na kierunku „historia” zna warsztat badawczy zarówno historyka, jak i pedagoga i dydaktyka, czy może zna jeden z nich: albo historyka albo pedagoga albo dydaktyka. Nieścisłość ta ma daleko idące konsekwencje. Może bowiem oznaczać, że tylko część absolwentów studiów historycznych I stopnia na UKW zna podstawowe metody badawcze studiowanej dyscypliny naukowej (historii) albo, że wszyscy absolwenci tych studiów posiadają wiedzę o metodach i narzędziach badawczych nie tylko historii, ale także pedagogiki. Tej ostatniej interpretacji przeczy program studiów. Żaden z modułów zajęć, wspólnych wszystkim oferowanym specjalnościom (*moduł zajęć z zakresu nauk podstawowych, moduł zajęć ogólnych, moduł zajęć do wyboru: warsztat historyka, moduł zajęć z obszarów nauk humanistycznych i społecznych, moduł zajęć do wyboru z zajęć ogólnouniwersyteckich*) nie stwarza możliwości poznania metod badawczych pedagogiki. Taką ofertę zawiera wyłącznie moduł zajęć specjalnościowych na specjalności nauczycielskiej. Tylko wybór tej specjalności (a w roku akademickim 2016/2017 oferowano na studiach I stopnia jeszcze trzy inne) gwarantował uzyskanie wiedzy o metodach i narzędziach badawczych zarówno historii, jak i pedagogiki i tym samym osiągnięcie w/w kierunkowego efektu kształcenia (K_W16), o ile ukośnik uznać należy za tożsamy ze spójnikiem „i”. Studenci, którzy wybraliby inną specjalność nie osiągnęliby zakładanych efektów kształcenia.

Podobnych problemów dostarcza interpretacja pozostałych efektów kształcenia, w którym ukośnikiem oddzielono treści dotyczące historii i pedagogiki. Na studiach I stopnia są to (oprócz przytoczonego powyżej): K_U09: *„potrafi wskazać, udowodnić i omówić wzajemne*

relacje różnych kierunków badań pedagogicznych (w tym dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych) / historycznych (takich jak historia polityczna, społeczna, gospodarcza, kultury, rodziny) itp.”, K_K10: *„rozumie konieczność przestrzegania norm etycznych w pracy historyka / animatora działalności środowiskowej / nauczyciela, w tym i w popularyzacji wiedzy historycznej”*. Na studiach II stopnia: K_W16: *„zna zaawansowane metody badawcze (w tym analizę, interpretację, ocenę, wartościowanie) oraz narzędzia warsztatu historyka / pedagoga / dydaktyka”*, K_U09: *„merytorycznie interpretuje i ocenia problemy pedagogiczne (w tym dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze) / interpretuje i ocenia spuściznę gospodarczą, kultury, rodziny itp.*”, K_U12: *„formuluje tematy badawcze i poprawnie stosuje w mowie i w piśmie fachowe terminy fachowe w zakresie wybranej dziedziny historii / pedagogiki / psychologii / dydaktyki, jak i w popularyzacji nauk historycznych”*.

Niedokładności te pojawiają się w tych efektach kształcenia, które zostały zmodyfikowane *Uchwałą Senatu Nr 60/2014/2015 z 31 marca 2015 r. w związku z włączeniem specjalności nauczycielskiej do programu studiów na kierunku historia i koniecznością powiązania ogólnych efektów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela, określonymi w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. 2012, poz., 131) z kierunkowymi efektami kształcenia. Niezależnie od wskazanych błędów należy stwierdzić, że kierunkowe efekty kształcenia, zarówno na studiach licencjackich, jak i magisterskich nie pokrywają wszystkich ogólnych efektów kształcenia wymienionych w tym rozporządzeniu. Brak w efektach kierunkowych dla studiów I stopnia i studiów II stopnia odniesienia do dwóch efektów ogólnych: „*posiada umiejętności i kompetencje niezbędne do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zadań szkoły, w tym do samodzielnego przygotowania i dostosowania programu nauczania do potrzeb i możliwości uczniów*” oraz „*jest praktycznie przygotowany do realizowania zadań zawodowych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) wynikających z roli nauczyciela*”.*

Wśród kierunkowych efektów kształcenia uwzględniono efekty odnoszące się do umiejętności językowych na właściwym poziomie ESOKJ. Absolwent studiów I stopnia „*zna przynajmniej jeden język obcy nowożytny na poziomie B2*”, absolwent studiów II stopnia – na poziomie B2+. W obu przypadkach umiejętności zastosowania języka obcego w pracy naukowej opisano w ten sam sposób: „*komunikuje się w wybranym języku nowożytnym z zastosowaniem profesjonalnej terminologii właściwej dla nauk historycznych i pokrewnych*” (studia I i II stopnia - K_U17). W opinii ZO PKA zbyt słabo zarysowano różnice między

wykorzystywaniem znajomości języka obcego w uczeniu się i w pracy badawczej na studiach licencjackich i magisterskich.

Szczegółowe efekty kształcenia sformułowane dla poszczególnych przedmiotów są spójne z kierunkowymi efektami kształcenia. Na przykład na studiach I stopnia kierunkowemu efektowi kształcenia w zakresie wiedzy: *„zna wybrane zagadnienia historii powszechnej (w zakresie pięciu głównych epok historycznych) w ujęciu chronologicznym i problemowym”* (K_W05), odpowiadają efekty szczegółowe odnoszące się do przedmiotów poświęconym kolejnym epokom historycznym (np. do efektu tego odnosi się efekt szczegółowy przypisany do wykładu „Dzieje cywilizacji starożytnych do podboju rzymskiego” W01: *„zna wybrane zagadnienia historii starożytnego Bliskiego Wschodu i Gracji w oparciu o podstawowy dorobek historiografii”*.)

Analogicznie konstruowane są efekty kształcenia z zakresu umiejętności, np. na studiach I stopnia efektowi kierunkowemu: *„umie czytać i wykorzystywać teksty historiograficzne i teksty źródłowe w języku ojczystym”* (K_U02) odpowiadają efekty szczegółowe zdefiniowane dla zajęć, podczas których ćwiczy się pracę z tekstem źródłowym specyficznym dla danej epoki historycznej (np. do efekty tego odnosi się efekt szczegółowy przypisany do konwersatorium „Historia średniowieczna Polski w świetle źródeł” U01: *„potrafi czytać ze zrozumieniem oraz analizować źródła do historii polskiego średniowiecza w przekładach na współczesną polszczyznę”*).

Niestety często efekty przedmiotowe są kopią efektów kierunkowych. Tak np. efekt przedmiotowy z zakresu wiedzy przypisany do wykładu „Historia cywilizacji rzymskiej” oraz do wykładu „Dzieje cywilizacji starożytnych do podboju rzymskiego”: *„zna główne zależności dotyczące rozwoju cywilizacyjnego i różnorodnych czynników mających wpływ na jego poziom”* jest dosłownym powtórzeniem efektu kierunkowego dla studiów I stopnia K_W12. Efekt przedmiotowy z zakresu wiedzy przypisany do konwersatorium „Krytyka i interpretacja źródeł do dziejów starożytnych Bliskiego Wschodu i Gracji”: *„ma podstawową wiedzę o specyfice przedmiotowej i metodologicznej nauk historycznych i społecznych”* nie uszczegóławia, lecz wprost powtarza efekt kierunkowy K_W02. Podobnie w przypadku konwersatorium „Źródła do historii powszechnej po 1918 roku” efekty przedmiotowe z zakresu umiejętności: *„krytycznie analizuje i interpretuje źródła historyczne”* oraz *„potrafi posługiwać się mapami, atlasami i słownikami”* są tylko lekko przeredagowaną wersją efektów kierunkowych: *„prowadzi krytyczną analizę źródeł historycznych i je interpretuje”* (K_U03), *„posługuje się mapami, atlasami i słownikami”* (K_U10). Zdarza się, że efekty przypisane do przedmiotów miast uszczegóławiać efekty kierunkowe jeszcze bardziej je uogólniają, np.

konwersatorium „Przewodniki turystyczne – metody konstrukcji” oraz „Naukowemu objazdowi historycznemu” przypisano efekt przedmiotowy z zakresu wiedzy: „*zna literaturę i rozróżnia główne trendy w nauce*”. Niemożliwe w wymiarze 30h zajęć, czy to odbywanych w formie konwersatorium czy wykładu jest jego osiągnięcie i dokładne zweryfikowanie.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Silną stroną Jednostki jest powiązanie programu kształcenia z prowadzonymi badaniami naukowymi oraz gotowość do dopasowywania oferty edukacyjnej do potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, a także zainteresowań studentów. Jednostka słabo jednak zapotrzebowania te rozpoznaje. Nie włącza interesariuszy zewnętrznych do projektowania programu kształcenia i oceny osiąganych efektów kształcenia. Współpraca ze szkołami i placówkami oświatowymi nad programem specjalności nauczycielskiej jest niestety tylko chlubnym wyjątkiem. Przyjęta koncepcja kształcenia nie była także konfrontowana z doświadczeniem innych ośrodków prowadzących studia historyczne w kraju i zagranicą. Kierunkowe efekty kształcenia nie wskazują na połączenie w programie kształcenia wiedzy i umiejętności z zakresu aż 10 dyscyplin naukowych, szczególnie trzech z obszaru nauk społecznych: prawa, nauki o zarządzaniu, nauki o poznaniu i komunikacji społecznej. Zarówno na studiach I stopnia, jak i na studiach II stopnia efekty kształcenia zostały sformułowane w taki sposób, że nie sposób stwierdzić, czy wszyscy absolwenci studiów na kierunku historia osiągają te same i wszystkie kierunkowe efekty kształcenia, zaś osiągnięcie niektórych efektów szczegółowych ze względu na ich bardzo ogólny charakter w ramach jednych zajęć wydaje się niemożliwe. Jednostka prowadzi kształcenie przygotowujące do zawodu nauczyciela, ale efekty kierunkowe na obu poziomach studiów nie pokrywają wszystkich ogólnych efektów kształcenia wymienionych w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. *Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*.

Dobre praktyki

1. Włączenie kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela do programu studiów na kierunku historia, jako efekt współpracy ze studentami i interesariuszami zewnętrznymi.

Zalecenia

Należy:

1. określić w uchwale Senatu UKW dyscypliny, do których zostały przyporządkowane efekty kształcenia na ocenianym kierunku studiów;
2. rozważyć zasadność przypisania kierunku studiów do tak dużej liczby dyscyplin naukowych i albo wyraźnie wskazać na te związki w kierunkowych efektach kształcenia, albo podjąć uchwałę o przypisaniu kierunku do dyscyplin naukowych, do których rzeczywiście nawiązuje program kształcenia na kierunku „historia”;
3. zwiększyć udział interesariuszy zewnętrznych w projektowaniu koncepcji i programu kształcenia;
4. uwzględnić wzorce krajowe i międzynarodowe w projektowaniu koncepcji i programu kształcenia;
5. przeformułować kierunkowe efekty kształcenia tak, by były jasne i jednoznaczne, gwarantowały przyrost wiedzy, rozwój umiejętności i kompetencji społecznych między studiami I i II stopnia oraz uzyskanie tych samych efektów kształcenia przez wszystkich absolwentów kierunku;
6. włączyć do efektów kierunkowych na studiach I i II stopnia wszystkie ogólne efekty kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, wymienione w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r.;
7. dokonać przeglądu efektów szczegółowych przypisanych do poszczególnych przedmiotów i dokonać korekty tych, które ze względu na swą ogólnikowość okazać się mogą niemożliwe do osiągnięcia w ramach konkretnych zajęć;
8. rozważyć zasadność rezygnacji z praktyk zawodowych w kontekście sformułowanej koncepcji kształcenia, której priorytetem jest jak najlepsze przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy.

1

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.1.

Studia I stopnia trwają sześć semestrów i w tym czasie każdy student, bez względu na wybraną specjalność, zaliczyć musi minimum 1830 h zajęć kontaktowych oraz zdobyć minimum 180 punktów ECTS. Studia II stopnia trwają cztery semestry i do ich zaliczenia wymagane jest

minimum 120 punktów ECTS oraz 825 h zajęć. Czas trwania kształcenia na studiach I i II stopnia jest wystarczający do realizacji zaplanowanych treści kształcenia i osiągnięcia wszystkich kierunkowych efektów kształcenia.

Zarówno w planie studiów licencjackich, jak i w planie studiów magisterskich wyodrębniono siedem modułów:

1. moduł zajęć z zakresu nauk podstawowych,
2. moduł zajęć ogólnych,
3. moduły przedmiotów do wyboru: warsztat historyka,
4. moduł zajęć specjalnościowych,
5. moduł zajęć z obszaru nauk humanistycznych i społecznych,
6. moduł zajęć ogólnouczelnianych,
7. praktyki.

Na wszystkich specjalnościach modułom 1, 2, 3, 5, 6 przypisano taką samą liczbę punktów ECTS i godzin zajęć, tak np. na każdej specjalności oferowanej na studiach I stopnia modułowi zajęć z zakresu nauk podstawowych przypisano 95 punktów ECTS i 930h zajęć, modułowi zajęć ogólnych – 17 punktów ECTS i 255 h zajęć. Niewielkie różnice pojawiają się tylko przy szacowaniu pracy studenta w powiązanych ze sobą modułach: specjalnościowym i praktyk, należy je jednak uznać za zasadne.

Wątpliwości wzbudza wyodrębnienie modułu zajęć ogólnych. Ani efekty ani treści kształcenia przypisane do przedmiotów do niego zaliczonych (na studiach I stopnia: w-f, język obcy, technologia informacyjna, historia filozofii, wykład monograficzny, naukowy objazd historyczny, na studiach II stopnia: w-f, język obcy, translatorium, naukowy objazd historyczny) nie są ze sobą zbieżne, moduł ten sprawia wrażenie zbioru dość przypadkowego.

Warto zastanowić się także nad zasadnością wyodrębnienia modułu zajęć z obszaru nauk humanistycznych i społecznych. Zgodnie z *Rozporządzeniem MNiSW z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów* program studiów określa „łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS”, jeśli kierunek studiów przypisany jest do innych obszarów niż odpowiednio nauki humanistyczne lub społeczne. Skoro Jednostka przypisała studia na kierunku historia i do obszaru nauk humanistycznych i do obszaru nauk społecznych, to nie musi (choć oczywiście może) w programie studiów wyodrębniać min. 5 punktów ECTS na zajęcia z obu tych obszarów. Należy rozważyć, czy nie lepiej kosztem tego modułu wzmocnić kształcenie w zakresie nauk podstawowych (moduł 1), przedmiotów do wyboru (moduł 3) bądź specjalności (moduł 4) lub utrzymać dotychczasową, a nawet

zwiększyć liczbę godzin lektoratów z języków obcych, które od następnego roku akademickiego mają być zmniejszone ze 120 do 90 h zajęć.

Wyodrębnienie pozostałych modułów i dobór składających się na nie przedmiotów należy uznać za właściwe. Treści kształcenia omawiane w ramach poszczególnych przedmiotów spójne są z przypisanymi do nich efektami. Wątpliwości budzą natomiast nazwy niektórych przedmiotów (konwersatoriów) w module zajęć z zakresu nauk podstawowych (moduł 1) na studiach I stopnia. Nie odpowiadają one efektom i treściom kształcenia przypisanym do tych przedmiotów. Na każdą epokę historyczną w module 1 przeznaczono minimum 60 h zajęć konwersatoryjnych. Począwszy od średniowiecza połowę z nich przypada na historię Polski, a połowę na historię powszechną. Nazwy konwersatoriów z historii Polski (np. „Historia średniowieczna Polski w świetle źródeł”, „Historia Rzeczypospolitej szlacheckiej w świetle źródeł”, „Historia Polaków czasu zaborów w świetle źródeł”) sygnalizują, że podczas zajęć wybrane zagadnienia historyczne omawiane będą z wykorzystaniem źródeł z epoki. Założenie to potwierdzają sformułowane w sylabusach zajęć efekty szczegółowe oraz treści programowe, koncentrujące się na wydarzeniach z historii Polski danej epoki historycznej.

Nazwy konwersatoriów z historii powszechnej (np. „Źródła do historii średniowiecznej powszechnej”, „Źródła do historii nowożytnej powszechnej XVI-XVIII w.”, „Źródła do historii powszechnej 1789-1918”) główny nacisk kładą na źródła, z których czerpać można wiedzę o konkretnym okresie historycznym. Można spodziewać się, że w trakcie zajęć dokonuje się systematycznego przeglądu różnych typów źródeł, szczególnie tych charakterystycznych dla epoki, omawia się ich specyficzne cechy, wiarygodność i przydatność do badań historycznych. Przegląd sylabusów przeczy jednak takiemu założeniu. Zarówno szczegółowe efekty kształcenia, jak i treści programowe wskazują na omawianie wydarzeń historycznych z wykorzystaniem źródeł z epoki, a więc takie samo podejście jak w przypadku konwersatoriów z historii Polski. Nazwy przedmiotów wprowadzają zatem w błąd. Przykładowo podczas konwersatorium „Źródła do historii nowożytnej powszechnej XVI-XVIII w.” studenci zajmować się będą m.in.: sytuacją polityczną w Europie Zachodniej w XVI i początkach XVII wieku, wojną trzydziestoletnią, absolutyzmem oświeconym w Prusach i Austrii, reformami Piotra I i Katarzyny II w Rosji, powstaniem Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. W tym celu sięgną do źródeł historycznych, choć z sylabusu nie wynika, czy źródła obecne będą na każdych zajęciach, czy tylko na niektórych. Nie wszystkim zagadnieniom wymienionym w treściach programowych przyporządkowano źródło. Kluczowe w zakresie wiedzy będą efekty dot. historii nowożytnej państw europejskich i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Aż trzy z czterech efektów szczegółowych z zakresu wiedzy dotyczy właśnie wydarzeń/zagadnień

historycznych, tylko jeden – wiedzy na temat źródeł epoki nowożytnej. Także tylko jeden efekt (z trzech) z zakresu umiejętności odnosi się do pracy ze źródłem historycznym. Zatem to nie źródła – jak chce tego nazwa przedmiotu – ale wydarzenia historyczne są przedmiotem tych zajęć. Nazwy przedmiotów należy uporządkować tak, by odpowiadały przypisanym im efektom kształcenia.

Program studiów I i II stopnia uwzględnia moduły zajęć do wyboru w wymiarze przekraczającym 30% punktów ECTS, które student musi uzyskać, by otrzymać właściwe kwalifikacje. Na studiach I stopnia studenci wybierają: moduł specjalnościowy (33 punkty ECTS lub 31 w przypadku specjalności nauczycielskiej), moduł zajęć do wyboru: warsztat historyka (24 punkty ECTS), moduł zajęć ogólnouczeniowych (1 punkt ECTS), lektorat języka obcego (8 punktów ECTS). Na studiach II stopnia: moduł specjalnościowy (32 punkty ECTS lub 25 w przypadku specjalności nauczycielskiej), moduł zajęć do wyboru: warsztat historyka (34 punkty ECTS), moduł zajęć ogólnouczeniowych (1 punkt ECTS), lektorat języka obcego (2 punkty ECTS), translatarium (4 punkty ECTS). Podczas spotkania z ZO PKA studenci stwierdzili, że warunki zapisów na poszczególne przedmioty są dla nich przejrzyste i nie budzą wątpliwości, a moduły zajęć do wyboru pozwalają na zindywidualizowanie ścieżki kształcenia. Na studiach I stopnia jednostka oferuje 4 specjalności: Specjalność nauczycielską, Turystykę historyczno-kulturową, Militarystykę, Historię ustroju i administracji. Na studiach II stopnia – trzy: Specjalność nauczycielską, Dziedzictwo polityczne – system władzy, Dziedzictwo cywilizacyjne.

Wybór specjalności odbywa się podczas pierwszego roku studiów, ale uruchamiane są tylko te specjalności, na które zgłosi się odpowiednia liczba kandydatów. Zgodnie z tą zasadą w roku akademickim 2016/2017 uruchomiono wyłącznie specjalność „nauczycielską”. Taką praktykę (pozorowanego wyboru) uznać należy za niewłaściwą. Szeroka i atrakcyjna oferta specjalności często bywa jednym z głównych kryteriów wyboru uczelni i kierunku studiów. Trzeba jednak podkreślić, że informacja o możliwym nieuruchomieniu wszystkich specjalności znajduje się na stronie internetowej uczelni i kandydaci mają świadomość podejmowanego ryzyka. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA podkreślili także gotowość jednostki do podejścia zindywidualizowanego i wdrażania rozwiązań niestandardowych, wychodzących naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom poszczególnych studentów (np. dołączania studentów do grup wyższego roku, realizujących daną specjalność).

Treści programowe realizowane w ramach poszczególnych modułów studiów sformułowane są w sposób zwięzły, ale wystarczający, by stwierdzić, że są one zgodne z aktualnym stanem wiedzy w zakresie wiodącej dyscypliny naukowej – historii i dyscyplin dodatkowych. Zalecana

literatura to w zdecydowanej większości publikacje prezentujące najnowsze osiągnięcia nauki polskiej i europejskiej. Wśród wskazywanych lektur nie brak też wydawnictw starszych, ale ciągle wysoko ocenianych ze względu na wagę ustaleń naukowych lub oryginalność ujęć badawczych. Rozważenia wymaga inny/dodatkowy podział w sylabusie literatury polecanej studentom. Ze względów dydaktycznych przynajmniej w „module zajęć z zakresu nauk podstawowych” i „module zajęć do wyboru: warsztat historyka” należałoby wyraźnie podzielić ją na źródła i literaturę przedmiotu, tak jak uczyniono to w sylabusie konwersatorium „Historia Polaków czasu zaborów w świetle źródeł” (choć brak nagłówek: Źródła, Literatura przedmiotu) czy w sylabusie zajęć: „Historia średniowieczna Polski w świetle źródeł”, gdzie autor oprócz źródeł i literatury uzupełniającej wyodrębnił też podręczniki. Sylabus mógłby wówczas pełnić dodatkowo rolę narzędzia dydaktycznego utrwalającego niezwykle ważny w naukach historycznych, a trudny do opanowania dla studentów szczególnie studiów I stopnia podział na źródła historyczne i opracowania naukowe.

2.2.

Treści programowe w zakresie znajomości języków obcych na studiach licencjackich realizowane są w ramach lektoratów z języka angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego w wymiarze 120h zajęć i uwzględniają specyfikę kierunku historia, co wyraża się we wprowadzaniu specjalistycznej terminologii oraz przygotowaniu studentów do tłumaczenia tekstów naukowych i popularnonaukowych. Treści te są rozwijane na studiach II stopnia w ramach lektoratu w wymiarze 30h zajęć i „Translatorium”, również w wymiarze 30h zajęć. *Uchwała Senatu UKW nr 45/2016/2017 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie ustalenia Wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie programów kształcenia dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich projektowanych zgodnie z wymaganiami Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, a także w zakresie wykonywania podstawowych zadań Uczelni od roku akademickiego 2017/2018* w § 6 pkt. 23 ograniczyła liczbę godzin lektoratów z języków obcych do 90 na studiach I stopnia i 30 na studiach II stopnia. Redukcja 60h zajęć uniemożliwi osiągnięcie założonych efektów kształcenia językowego. Jednoznacznie negatywnie decyzję tę ocenili studenci ocenianego kierunku. Podczas spotkania z ZO PKA zwracali uwagę na wagę znajomości języków obcych w karierze naukowej i zawodowej oraz większą liczbę godzin lektoratów oferowaną przez inne polskie i zagraniczne uczelnie.

Na podstawie analizy katalogu przedmiotów i zawartości sylabusów można skonkludować, że treści programowe realizowane na studiach I i II stopnia na kierunku historia prowadzonym na Wydziale Humanistycznym UKW w Bydgoszczy są kompleksowe, różnorodne i aktualne. W

związku z niejednoznacznością niektórych kierunkowych efektów kształcenia trudno stwierdzić, czy treści te umożliwiają osiągnięcie przez wszystkich studentów kierunku, także tych, którzy nie realizują specjalności nauczycielskiej, wszystkich kierunkowych efektów kształcenia.

Zajęcia na studiach I i II stopnia na ocenianym kierunku prowadzone są w formach: wykładów (kursowych i monograficznych), ćwiczeń, konwersatoriów, lektoratów i laboratoriów komputerowych, proseminariów i seminariów, praktyk studenckich. Wyłączając zajęcia z w-f na studiach stacjonarnych I stopnia na specjalności nauczycielskiej wykłady stanowią połowę, bo 900 na 1800h zajęć, na pozostałych specjalnościach – nieco ponad połowę (ok. 54%): 975 na 1800h zajęć. Przeważają też na studiach II stopnia: na specjalności nauczycielskiej wykłady zajmują prawie 53% ogółu czasu przeznaczanego na zajęcia (420 na 795h zajęć - bez w-f), na pozostałych specjalnościach – prawie 55% (435 na 795h zajęć – bez w-f). Proporcje te odbiegają od praktyki spotykanej na innych polskich uczelniach kształcących na kierunku historia i muszą niepokoić. Przewaga wykładów nad aktywnymi formami zajęć utrudnia osiąganie efektów kształcenia w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych na studiach I stopnia - przygotowujących do prowadzenia badań naukowych, a na studiach II stopnia – prowadzenia badań naukowych pod kierunkiem opiekuna naukowego. Szczególnie niepokoi dominacja wykładów w module zajęć z nauk podstawowych, będącym na studiach I stopnia kursem historii od czasów najdawniejszych do współczesności, na studiach II stopnia – przeglądem różnych podejść metodologicznych w naukach historycznych, w obu przypadkach - wzbogaconym o wiedzę i umiejętności z nauk pomocniczych historii. Na studiach licencjackich wykłady to nieco ponad 53% czasu przeznaczanego na zajęcia w tym module (495 na 930h zajęć), na studiach magisterskich – prawie 77% (150 na 195h zajęć). Trzeba jednak podkreślić, że podczas spotkania z ZO PKA studenci nie zgłaszali zastrzeżeń do proponowanych form zajęć.

Konsekwencją przewagi wykładów nad innymi formami zajęć jest dominacja metody podającej wśród metod dydaktycznych stosowanych na ocenianym kierunku studiów, choć – jak deklaruje jednostka w *Raporcie Samooceny* – wiele wykładów ma charakter konwersatoryjny, gdzie prowadzący wykład zachęca studentów do podejmowania dyskusji wokół omawianych przez niego zagadnień. Sprzyja temu z pewnością nieduża liczba osób w grupach, spowodowana niewielką liczbą chętnych na studia. Wykłady wzbogacane są także prezentacją multimedialną. Według deklaracji złożonych w sylabusach zajęć i w *Raporcie Samooceny* do najczęściej stosowanych w ramach ćwiczeń, konwersatoriów i seminariów metod aktywizujących studentów należą klasyczne już: dyskusja, pogadanka, analiza tekstu

źródłowego, referat (ustny i pisemny) oraz prezentacja multimedialna studenta, praca z książką i mapą. Dużo rzadziej wybierana jest metoda projektu, czy debaty oksfordzkiej, incydentalnie – analiza SWOT, symulacja, gra dydaktyczna. Stosowane metody dydaktyczne umożliwiają osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia, choć wykład, który jest preferowaną formą zajęć i metodą nauczania sprzyja przede wszystkim osiąganiu efektów z zakresu wiedzy. Osiąganie pozostałych efektów (z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych) w stopniu zakładanym ze względu na mniejszy udział w procesie nauczania form zajęć i metod sprzyjających aktywności studenta jest mocno utrudnione. Tym samym utrudnione jest rzeczywiste włączanie studentów do badań, którego oczekuje się na studiach II stopnia.

Do roku akademickiego 2016/2017 włącznie program kształcenia na studiach I stopnia przewidywał praktyki zawodowe w każdym module specjalnościowym. Na studiach II stopnia praktyki zawodowe obowiązywały tylko studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela. W *Raporcie Samooceny* Jednostka zapowiedziała, że w związku z *Uchwałą Senatu UKW nr 45/2016/2017 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie ustalenia Wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie programów kształcenia...* rezygnuje z praktyk zawodowych, których realizacja nie wynika z odrębnych przepisów. Od roku akademickiego 2017/2018 praktyki zawodowe obowiązywać będą wyłącznie na specjalności nauczycielskiej. Decyzja ta stoi w sprzeczności z przedstawioną przez IHiSM koncepcją kształcenia, według której jednym z priorytetów kształcenia na kierunku historia jest jak najlepsze przygotowanie studentów do wymagań współczesnego rynku pracy. Efekty kształcenia i zasady odbywania praktyk opisane są w sylabusach i programach praktyk dla poszczególnych specjalności. Gdyby Jednostka wbrew deklaracjom złożonym w *Raporcie Samooceny* utrzymała praktyki zawodowe w programie studiów, to od roku akademickiego 2017/2018 obowiązywać będzie jeden wspólny dla wszystkich praktyk nie nauczycielskich *Program praktyki zawodowej dla studentów kierunku Historia*. W programie studiów realizowanym w roku 2016/2017 praktykom zawodowym na wszystkich specjalnościach nienauczycielskich przypisano 5 punktów ECTS, nie wskazano natomiast liczby godzin, które student powinien przepracować. Ograniczono się do zastrzeżenia, że praktyka zawodowa powinna trwać 4 tygodnie i odbywać się po IV semestrze studiów. Nowy *Program praktyki zawodowej dla studentów kierunku Historia* doprecyzował kwestię czasu trwania praktyki, wskazując, że student zobligowany jest do zaliczenia 120h w ciągu minimum trzech tygodni praktyk. Na specjalności nauczycielskiej praktyce pedagogiczno-psychologicznej przypisano 2 punkty ECTS (na każdym poziomie studiów), praktyce dydaktycznej – 5 punktów ECTS i tak ja w przypadku innych praktyk w programie studiów nie określono wymaganej liczby godzin,

ograniczając się do wymiaru tygodniowego (4 tygodnie). Kwestię tę doprecyzowano w programie oraz sylabusach praktyk. Zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela studenci przygotowujący się do nauczania w szkole podstawowej (studia I stopnia) oraz studenci przygotowujący się do nauczania w szkołach ponadpodstawowych (studia II stopnia) odbywają 30h praktyki z Modułu 2 (przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym) i 120h praktyki z Modułu 3 (przygotowanie w zakresie dydaktyki), przy czym ta ostatnia została podzielona na praktykę śródroczną – 30h i praktykę ciągłą – 90h.

O wyborze miejsca praktyki decyduje student, ale wybór ten wymaga zatwierdzenia ze strony Jednostki prowadzącej studia. Student może skorzystać z listy instytucji/firm, z którymi Uczelnia ma podpisane umowy lub znaleźć inne miejsce na odbycie praktyki zawodowej, kierując się wymaganiami określonymi w programie praktyk. Przy zatwierdzaniu instytucji do odbycia każdej praktyki opiekun praktyk bierze pod uwagę przede wszystkim zakres merytorycznej działalności instytucji, który powinien pozwolić zrealizować zamierzone dla praktyki efekty kształcenia. Każdorazowo opiekun praktyk z IHiSM ustala ze studentem szczegółowy program praktyki zawodowej, który musi być także zatwierdzony przez opiekuna wyznaczonego przez instytucję, w której praktyka ma się odbywać. Weryfikacji efektów kształcenia na praktyce zawodowej związanej ze specjalnością nie nauczycielską służy dziennik praktyk, pisemne sprawozdania studenta z wykonanych podczas praktyki zadań, opinia opiekuna praktyki w instytucji przygotowana według formularza opracowanego przez Studium Praktyk Zawodowych UKW, hospitacje i rozmowy opiekuna praktyk z IHiSM z opiekunem w instytucji z o postępach praktykanta.

Na specjalności nauczycielskiej efekty kształcenia weryfikowane są za pomocą dziennika praktyk, sprawozdań z obserwacji lekcji, przygotowanych przez studenta konspektów lekcji, opinii opiekuna szkolnego o lekcjach przeprowadzonych przez studenta, opinii o odbytej praktyce wystawionej przez dyrekcję szkoły, hospitacji i rozmów opiekuna praktyk z IHiSM z opiekunem szkolnym.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili organizację i przebieg praktyk zawodowych wynikających z programu studiów. Podkreślali znaczenie praktyk studenckich dla rozpoznania swych preferencji zawodowych i przygotowania do wejścia na rynek pracy oraz zaangażowanie opiekuna praktyk, który w IHiMS zajmuje się praktykami na wszystkich prowadzonych specjalnościach. ZO po zapoznaniu się z bogatą dokumentacją odbytych praktyk (także fotograficzną) oraz opiniami przedstawicieli instytucji, w których praktyki się

odbywają uznanie to podziela. Należy wyrazić zdziwienie, że praca ta nie jest przez Uczelnię dodatkowo honorowana.

Przygotowanie do zawodu nauczyciela odbywa się na studiach I i II stopnia w ramach specjalności nauczycielskiej. Program specjalności na studiach licencjackich jest zgodny z wymaganiami sformułowanymi w *Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela* i składa się z trzech komponentów:

1. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne (Moduł 2 z rozporządzenia) w wymiarze 90h ogólnego przygotowania w zakresie psychologii i pedagogiki (po 45h), 30h pedagogiki i 30h psychologii dla II etapu edukacyjnego;
2. Przygotowanie w zakresie dydaktycznym (Moduł 3 z rozporządzenia) w wymiarze 30h podstaw dydaktyki i 90h dydaktyki przedmiotu dla II etapu edukacyjnego; 3) dodatkowe przedmioty specjalnościowe poszerzające wiedzę o historii społecznej i regionalnej w edukacji szkolnej oraz doskonalące umiejętność wykorzystywania źródeł w nauczaniu historii w wymiarze 105h. Ze specjalnością powiązana jest praktyka psychologiczno-pedagogiczna i dydaktyczna (śródroczna i ciągła) w wymiarze określonym w w/w rozporządzeniu (30h + 120h). Sposób realizacji praktyk, a tym samym realizacji Modułu 2 (do którego przynależy praktyka psychologiczno-pedagogiczna) i Modułu 3 (do którego przynależy praktyka dydaktyczna) nie jest zgodny z wymaganiami postawionymi przez MNiSW. Rozporządzenie wyraźnie wskazuje, że Moduł 3 realizowany jest po Module 2, a więc po zaliczeniu przez studenta wszystkich zajęć i praktyki psychologiczno-pedagogicznej. Tymczasem jednostka najpierw w IV semestrze posyła studenta na śródroczną praktykę dydaktyczną (z Modułu 3), a dopiero po ukończeniu tego semestru obliuguje go do praktyki ciągłej, łączącej praktykę psychologiczno-pedagogiczną z dydaktyczną. Tym samym Moduł 2 jest realizowany równoległe z Modułem 3, co uznać należy nie tylko za uchybienie formalne, ale także ważny błąd merytoryczny. Student powinien najpierw poznać środowisko szkolne, później zaś koncentrować się na nauczaniu konkretnego przedmiotu. Treści programowe i stosowane na zajęciach ze specjalności nauczycielskiej metody dydaktyczne umożliwiają osiągnięcie założonych efektów kształcenia, które odpowiadają ministerialnym standardom.

Na studiach II stopnia specjalność nauczycielska przygotowuje do nauczania w szkołach ponadpodstawowych i jest kontynuacją kształcenia ze studiów licencjackich. Program specjalności składa się z trzech komponentów:

1. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne (Moduł 2 z rozporządzenia) w wymiarze 30h pedagogiki i 30h psychologii dla III i IV etapu edukacyjnego,

2. Przygotowanie w zakresie dydaktycznym (Moduł 3 z rozporządzenia) w wymiarze 90h dydaktyki przedmiotu dla III i IV etapu edukacyjnego;

3. dodatkowe przedmioty specjalnościowe w wymiarze 120h zajęć poszerzające wiedzę o historii oświaty i wychowania, turystyce szkolnej, wykorzystywaniu filmu w edukacji historycznej czy założeniach przedmiotu „Historia i społeczeństwo. Dziedzictwo epok”. Tak skonstruowany program specjalności „nauczycielskiej” nie zapewnia minimum określonego w rozporządzeniu o standardach kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela. W Module 2 brak 90h zajęć z ogólnego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, a w Module 3 – 30h podstaw dydaktyki. ZO PKA podziela pogląd, że bezzasadne wydaje się powtarzanie na studiach II stopnia podstawowych treści z obu modułów, opanowanych już przez studentów na studiach licencjackich, cenne natomiast zastępowanie ich treściami poszerzającymi wiedzę o szkole ponadpodstawowej. Powinny one jednak odpowiadać założeniom poszczególnych modułów. Zatem 90h ogólnego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego można zastąpić specjalistycznymi zajęciami z pedagogiki i psychologii szkoły średniej, zaś 30h podstaw dydaktyki – zajęciami wzbogacającymi wiedzę o metodach i narzędziach dydaktycznych stosowanych na III i IV etapie edukacyjnym. O ile zaproponowane przez Jednostkę dodatkowe przedmioty specjalnościowe mogą zastąpić podstawy dydaktyki, to nie równoważą one brakujących treści z zakresu psychologii i pedagogiki. Tak, jak na studiach licencjackich, tak i na magisterskich sposób realizacji praktyk jest niezgodny z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu MNiSW o standardach kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela. Praktyka dydaktyczna (śródroczna) należąca do Modułu 3 odbywa się przed ukończeniem Modułu 2, czyli zaliczeniem praktyki psychologiczno-pedagogicznej. Oznacza to, że Moduły 2 i 3 realizowane są równolegle, podczas gdy obowiązujące standardy pozwalają na rozpoczęcie Modułu 3 dopiero po ukończeniu kształcenia w zakresie Modułu 2. Standardy kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela określają także efekty kształcenia w zakresie stosowania technologii informatycznych i emisji głosu. Są one realizowane na studiach I stopnia na zajęciach należących do specjalności nauczycielskiej (15 h konwersatorium z „Emisji głosu”) oraz do modułu zajęć ogólnych, dostępnych wszystkim studentom kierunku historia (30h laboratorium komputerowego z technologii informacyjnych). Konkludując należy stwierdzić, że program specjalności nauczycielskiej na studiach II stopnia nie spełnia minimum określonego w rozporządzeniu MNiSW w zakresie Modułu 2, a na obu poziomach studiów nie uwzględnia opisanej w rozporządzeniu kolejności realizowania modułów 2 i 3.

Zajęcia na studiach I i II stopnia odbywają się od poniedziałku do piątku, zwykle od rana do wczesnych godzin popołudniowych. Sporadycznie, z powodów technicznych, wybrane zajęcia odbywają się w godzinach późniejszych, ale nigdy nie dłużej niż do godz. 19.00.

W roku akademickim 2016/2017 plan zajęć został wprowadzony do USOS, co studenci podczas spotkania z ZO PKA uznali za pozytywną zmianę, ułatwiającą studiowanie. Jak dotąd system ten nie został wykorzystany do udostępniania sylabusów zajęć. § 2 *Zasad dokumentacji i weryfikacji realizacji efektów kształcenia na WH* zobowiązuje nauczyciela akademickiego do „*opracowania i złożenia w sekretariacie jednostki prowadzącej kierunek studiów podpisanego sylabusa modułu kształcenia, w którym określa się warunki i wymogi sprawdzania realizacji założonych efektów kształcenia*”, „*opublikowania sylabusa w systemie elektronicznym lub jego udostępniania studentom w innej formie*”, „*przekazania studentom podczas pierwszych zajęć informacji o warunkach i wymogach sprawdzania realizacji efektów kształcenia, w oparciu o przygotowany sylabus modułu*”. Zgodnie z tymi wytycznymi niektórzy pracownicy naukowci prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku publikują sylabusy zajęć na stronie internetowej swojego zakładu (dotarcie do tych stron ze względu na brak odsyłaczy ze strony głównej jest utrudnione), inni udostępniają je wyłącznie w formie papierowej podczas pierwszych zajęć w semestrze. Brak swobodnego dostępu do wszystkich sylabusów przed zapisami i rozpoczęciem zajęć utrudniać może studentom podjęcie decyzji o wyborze przedmiotów w modułach do wyboru i przygotowanie się do zajęć. Łatwo dostępna informacja o efektach i treściach kształcenia, wykorzystywanych metodach pracy, zalecanej literaturze, a także warunkach zaliczenia jest ważnym wsparciem merytorycznym w procesie studiowania, może także zaważyć na decyzjach rekrutacyjnych kandydatów na studia. Z tego powodu ZO PKA uważa za ważne udostępnienie w Internecie: w systemie USOS lub na stronie internetowej Jednostki sylabusów wszystkich przedmiotów przewidzianych programem studiów. Nie mniej ważną formą wsparcia w procesie uczenia się jest indywidualny kontakt z wykładowcą. Jednostka zapewnia studentom możliwość konsultacji z pracownikami naukowymi w ramach ich regularnych dyżurów oraz za pomocą poczty elektronicznej. Adresy e-mailowe wszystkich wykładowców związanych z ocenianym kierunkiem studiów oraz terminy dyżurów dostępne są na stronie internetowej Instytutu. Prowadzący zachęcają także studentów do zadawania pytań w trakcie zajęć, możliwość tę sygnalizują w sylabusach charakteryzując wykład, jako „konwersatoryjny”, „interaktywny”, „z elementami dyskusji”.

Codzienną pomoc organizacyjną i merytoryczną zapewnia studentom opiekun roku, kluczową zaś rolę w rozpoznawaniu zainteresowań naukowych studentów, inspirowaniu ich do podejmowania własnych badań i opiece nad prowadzonymi badaniami odgrywają prowadzący

seminaria dyplomowe. Rozwojowi naukowemu studentów służy także wspierana przez Jednostkę działalność kół naukowych. Studiujący historię angażują się w prace Studenckiego Koła Historyków i Studenckiego Koła Historyków Sztuki, współorganizują studenckie objazdy naukowe, publikują w elektronicznym czasopiśmie periodyk „Merkuriusz Historyków”, uczestniczą w konferencjach naukowych i je organizują (np. w maju 2015 r. odbyła się w Bydgoszczy wspólna konferencja naukowa Studenckiego Koła Historyków UKW i Koła Naukowego Historii Medycyny i Farmacji UKW poświęcona historii kultury ciała. Jej owocem jest publikacja zatytułowana *Szkice z historii kultury ciała*, Bydgoszcz 2016), uczestniczą aktywnie wspólnie z pracownikami naukowymi w przedsięwzięciach popularyzatorskich, takich jak „Dni Historyka” czy „Noc Muzeów”.

W uzasadnionych przypadkach określonych w *Regulaminie Studiów* możliwy jest indywidualny program studiów, a także indywidualna organizacja studiów, która pozwala na zmiany w harmonogramie zajęć i egzaminów oraz dostosowanie ich do potrzeb studenta, szczególnie studenta z niepełnosprawnością. Kompleksową pomoc (organizacyjną, techniczną i finansową) studentom z niepełnosprawnością zapewnia uniwersyteckie Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych, z którym jednostka na bieżąco współpracuje. Mogą oni liczyć także na wsparcie ze strony pracowników naukowych związanych z ocenianym kierunkiem studiów, którzy gotowi są do dostosowania metod i narzędzi dydaktycznych do potrzeb studentów z niepełnosprawnością oraz na elastyczność władz jednostki sprzyjającą indywidualizowaniu ich ścieżek kształcenia, czego najlepszym przykładem – przywoływanym podczas spotkań z ZO PKA zarówno przez studentów, jak i pracowników naukowych – jest student z niepełnosprawnością ruchową, realizujący program specjalności nauczycielskiej. Regulamin studiów zapewnia także możliwość dopasowania form weryfikacji efektów kształcenia do indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością, włącznie z udziałem w zaliczeniu osoby trzeciej (np. asystenta, tłumacza języka migowego).

Zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągania efektów kształcenia na Wydziale Humanistycznym UKW opisane zostały w przyjętym przez Radę Wydziału w roku akademickim 2016/2017 wielostronicowym dokumencie zatytułowanym „*Zasady dokumentacji i weryfikacji realizacji efektów kształcenia na Wydziale Humanistycznym UKW*” i dostępnym na stronie internetowej Jednostki. Zobowiązuje on pracowników naukowych do „dokonywania analizy osiągniętych przez studentów efektów kształcenia w ramach prowadzonego modułu kształcenia, zgodnie z przyjętymi przez nauczyciela akademickiego sposobami zaliczania, oceniania i różnicowania ocen”, opisanymi w sylabusie i przedstawionymi studentom podczas pierwszych zajęć. Wskazuje także ramowe warunki zaliczenia przedmiotu oraz ogólne kryteria

ilościowe stosowane przy ocenie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Kompatybilny z tymi zaleceniami jest formularz sylabusu, czyli *Opisu przedmiotu, programu nauczania oraz sposobów weryfikacji efektów kształcenia*. Zawiera on rubrykę, w której prowadzący powinien wskazać „metody i kryteria oceniania”. Nagminne na ocenianym kierunku studiów jest informowanie w sylabusie wyłącznie o metodzie weryfikacji efektów kształcenia i pomijanie kwestii kryteriów, według których będą wystawiane oceny. Możliwe, że wykładowcy przedstawiają je podczas pierwszych zajęć, kierując się zapisami w/w dokumentu. W § 5 pkt. 4 stwierdza się, że „prowadzący zajęcia wystawia oceny według przyjętej przez niego skali i przedstawia ją studentom na pierwszych zajęciach, określając sumę (pulę) punktów do zdobycia w czasie trwania zajęć i/lub na egzaminie”. Zdaniem ZO PKA pożądane byłoby wprowadzenie tej informacji do sylabusów zajęć. Ułatwiałoby to studentom dostęp do jednej z podstawowych informacji o zajęciach, sprzyjało też transparentności procesu weryfikacji efektów kształcenia.

Z analizy sylabusów wynika, że najczęściej stosowaną metodą sprawdzania efektów kształcenia jest pisemne kolokwium i egzamin (częściej pisemny niż ustny), w postaci testu lub pisemnego omówienia wskazanych zagadnień, co wiąże się z przewagą wykładu w formie zajęć i stosowanych metodach dydaktycznych. Przegląd prac etapowych pozwala na stwierdzenie, że są one poprawnie konstruowane i weryfikują przypisane do przedmiotu szczegółowe efekty kształcenia z zakresu wiedzy i umiejętności. Nie zawsze jednak studenci otrzymują informację zwrotną o popełnionych błędach, czy stopniu wyczerpania tematu w udzielonych odpowiedziach. Niewłaściwe jest też używanie tej formy do weryfikowania efektów z zakresu kompetencji społecznych. Trudno bowiem uznać za możliwe sprawdzenie pisemnym kolokwium/pisemną pracą zaliczeniową, czy student „czuje szacunek dla spuścizny kulturowej dawnych społeczności wiejskich i miejskich (...)” („Kultura miasta i wsi” – II rok na studiach II stopnia), „ma szacunek dla dziedzictwa kulturowego” („Naukowy objazd historyczny” – I rok na studiach II stopnia, „Przewodniki turystyczne – metody konstrukcji” – III rok na studiach I stopnia), „szanuje i docenia tradycje innych narodów, nawet jeśli są one zdecydowanie odmienne od naszych tradycji historycznych, szanuje dziedzictwo kulturowe ludzkości, niezależnie od poziomu cywilizacyjnego danych narodów w XIX w.” („Historia powszechna 1789-1918” – II rok na studiach I stopnia), „jest świadomy konieczności znajomości dziejów ojczystych i płynących z tego korzyściach”, „jest przekonany o potrzebie podnoszenia poziomu swojej wiedzy” („Procesy industrializacyjne w Europie w XIX i XX wieku” – II rok na studiach II stopnia), „wykorzystuje zdobytą wiedzę do krzewienia współczesnego patriotyzmu w swoim środowisku” („Dzieje parlamentaryzmu polskiego do końca XVIII w.” – II rok na studiach II stopnia), jak zadeklarowano w części „B”

sylabusów. Niedopasowanie formy weryfikacji do zdefiniowanych efektów kształcenia występuje zwykle wtedy, gdy prowadzący zajęcia przewidział tylko jedną metodę sprawdzania efektów. Tak np. na konwersatorium „Totalitaryzm faszystowski i komunistyczny i ich teoretyczne podstawy” jedyną metodą wskazaną w sylabusie jest referat. Sprawdza on osiągnięcie 9 efektów z zakresu wiedzy, 7 efektów z zakresu umiejętności i 2 z kompetencji społecznych, w tym: umiejętność wykorzystywania wiedzy do „zwalczania poglądów nacjonalistycznych, szowinistycznych i ksenofobicznych”. Referat jest jedyną podstawą wystawienia oceny z zajęć, choć w trakcie zajęć studenci wykonują „ćwiczenia praktyczne” (sformułowanie użyte w rubryce „metody dydaktyczne”). W celu pełnej weryfikacji wszystkich efektów kształcenia pożądane byłoby zróżnicowanie metod ich sprawdzania. Praktyka taka ma miejsce na wybranych konwersatoriach prowadzonych na ocenianym kierunku. Tak np. na konwersatorium „Hagiografia średniowieczna i nowożytna” (II rok na studiach II stopnia) efekty kształcenia z zakresu wiedzy sprawdza się za pomocą kolokwium, umiejętności i kompetencje społeczne – podczas dyskusji oraz za pomocą prac domowych, na konwersatorium „Źródła do historii powszechnej 1789-1918” (II rok na studiach I stopnia) do sprawdzenia wszystkich efektów kształcenia używa się analizy tekstów źródłowych oraz ćwiczeń praktycznych, na konwersatorium „Krytyka i interpretacja źródeł z okresu PRL” (II rok na studiach II stopnia) kolokwium służy do sprawdzenia stopnia osiągnięcia efektów z zakresu wiedzy i umiejętności, zaś przygotowanie krytyki źródła i referat do weryfikowania wybranych efektów z wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Efekty kształcenia praktyk na wszystkich specjalnościach zawodowych są weryfikowane za pomocą zróżnicowanych metod i oceniane z wykorzystaniem różnych narzędzi: dziennika praktyk, pisemnych sprawozdań studenta z zadań wykonanych podczas praktyki, opinii opiekuna praktyki w miejscu jej odbywania, hospitacji i konsultacji opiekunów na temat postępów praktykanta. Na specjalności nauczycielskiej dodatkowo ocenie podlegają konspekty lekcji oraz arkusze obserwacji. Ostateczna ocena stopnia osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia jest wypadkową ocen częściowych z wszystkich kolejnych etapów ich weryfikacji. System weryfikacji i oceny efektów kształcenia osiągniętych w wyniku praktyk zawodowych uznać należy za skuteczny.

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia wiarygodność i porównywalność wyników. Nauczyciele akademicki nie zmieniają zasad oceniania podczas trwania roku akademickiego, kryteria oceny są zrozumiałe, terminy egzaminów - podawane z odpowiednim wyprzedzeniem, a studenci - oceniani obiektywnie i rzetelnie. Studenci nie wskazywali na żadne problemy w tym zakresie.

Uczelnia ponadto dysponuje systemowymi rozwiązaniami na wypadek sytuacji konfliktowych. W razie wątpliwości, co do bezstronności, rzetelności czy porównywalności wyników ocen, studenci – zgodnie z *Regulaminem studiów* - mogą ubiegać się o egzamin komisyjny, w którym może brać udział przedstawiciel Samorządu Studenckiego, jako obserwator, czyli bez prawa głosu.

Ostateczną weryfikacją osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia jest praca dyplomowa i powiązany z nią egzamin dyplomowy. Pracę dyplomową student przygotowuje na seminarium dyplomowym pod opieką opiekuna wybranego spośród pracowników naukowych wyznaczonych przez Dyrektora Instytutu. Temat pracy zależy od naukowych zainteresowań studenta oraz kompetencji i zainteresowań opiekuna i jest zatwierdzany przez Radę Instytutu. Jednostka dba o odpowiednie kwalifikacje merytoryczne opiekunów prac dyplomowych i recenzentów. Opiekunem na studiach I stopnia jest nauczyciel akademicki posiadający, co najmniej stopień naukowy doktora, zaś na studiach II stopnia - nauczyciel akademicki posiadający tytuł profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą Rady Instytutu oraz Rady Wydziału opiekunem oraz kierownikiem seminarium dyplomowego na studiach magisterskich może zostać doktor. Recenzenta wyznacza promotor, kierując się jego kompetencjami naukowymi. Wymagania wobec stopnia naukowego recenzenta są takie same, jak w przypadku opiekuna pracy. Jednostka ma opracowaną procedurę postępowania w przypadku stwierdzenia nieoryginalności pracy dyplomowej, a w rozpoznawaniu plagiatu posługuje się systemem antyplagiatowym OSA. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA nie zgłaszali zastrzeżeń, co do funkcjonowania systemu, czy zasad postępowania w razie stwierdzenia nieoryginalności pracy dyplomowej. Zgodnie z *Regulaminem przygotowania prac dyplomowych i przeprowadzania egzaminów dyplomowych w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych* przygotowanie pracy dyplomowej służy doskonaleniu „umiejętności samodzielnego sformułowania celu badawczego”, „poprawnego określenia metod badawczych”, „tworzenia własnego warsztatu badawczego”, „przeprowadzania kwerendy źródłowej i bibliograficznej”, „krytyki zgromadzonego materiału”, „wnioskowania przyczynowo-skutkowego”, „prowadzenia logicznego toku analizowania, wnioskowania i dowodzenia”, „poprawnego i precyzyjnego posługiwania się językiem”. Stopień osiągnięcia wszystkich tych umiejętności oceniany jest przez opiekuna pracy i recenzenta w formularzu recenzji, której pytania korespondują z w/w założeniami.

W żadnym z dokumentów nie zdefiniowano różnicy między pracą dyplomową na studiach I stopnia i pracą dyplomową na studiach II stopnia. Analiza wybranych prac licencjackich i

magisterskich potwierdza brak wyraźnych różnic w wymaganiach stawianych pracom licencjackim i magisterskim. Nie trudno wskazać podobnie sformułowane tytuły prac dyplomowych wieńczących kształcenie na studiach I i II stopnia, które świadczą o tożsamyh ujęciach badawczych, wykorzystaniu tych samych źródeł, zastosowaniu tych samych metod badawczych, np. *Październik 1956 roku w prasie bydgoskiej, Obraz młodzieży na łamach „Gazety Pomorskiej” w latach 1949-1953* (studia I stopnia), *Przestępcy wojenni przed sądami polskimi w świetle prasy bydgoskiej (1945-1950), Życie codzienne bydgoszczan w okresie stanu wojennego w świetle prasy lokalnej* (studia II stopnia). Takie same zastrzeżenia ZO PKA zgłasza wobec egzaminu dyplomowego, podczas którego student powinien m.in. odpowiedzieć na dwa pytania z „zakresu zagadnień określonych w regulaminie dyplomowania Instytutu.” Zagadnienia te sformułowane zostały w dwóch załącznikach, z których jeden dotyczy studiów I stopnia, a drugi – studiów II stopnia. Jednak w obu tych dokumentach znajdują się te same treści. Oznacza to, że zarówno na studiach I, jak i II stopnia pytania na egzaminie dyplomowym dotyczyć mogą:

1. „kierunków badań związane z zagadnieniami poruszonymi w pracy dyplomowej”,
2. „znaczenia badanych zagadnień, studiowanego kierunku dla rozumienia zachodzących procesów społeczno-kulturowych,
3. „historii okresu w którym umiejscowiona jest chronologicznie tematyka pracy dyplomowej”,
4. „zagadnień związanych bezpośrednio lub pośrednio z tematyką pracy”,
5. „metod badawczych w warsztacie historyka”,
6. „historiografii okresu, którego dotyczy tematyka pracy dyplomowej i szkół historiograficznych”,
7. „zasad krytyki i interpretacji źródeł”.

Niejasne jest więc według jakich kryteriów podczas egzaminu dyplomowego oraz podczas oceny pracy dyplomowej oceniany będzie przyrost wiedzy i umiejętności w wyniku kształcenia na kolejnym poziomie studiów.

Oprócz odpowiedzi na pytania opiekuna i recenzenta student (na każdym poziomie studiów) zobowiązany jest do omówienia pracy dyplomowej, czyli przedstawienia tematu i celów badawczych, dotychczasowego stanu badań, przyjętych hipotez, wykorzystanych źródeł i literatury przedmiotu, zastosowanych metod badawczych, wniosków wynikających z przeprowadzonego badania. Taki schemat egzaminu dyplomowego obowiązuje na wszystkich kierunkach studiów prowadzonych na Wydziale Humanistycznym UKW i jest pozytywnie oceniany przez studentów ocenianego kierunku. Należy docenić fakt, że egzamin dyplomowy sprawdza nie tylko wiedzę, ale także umiejętność prezentacji postępowania badawczego i

wyników przeprowadzonych badań. Omówienie pracy dyplomowej podczas egzaminu dyplomowego to doskonała okazja do odpowiedzi na uwagi opiekuna i recenzenta sformułowane w recenzjach, podjęcia polemiki naukowej. Sprzyja temu regulacja zawarta w *Regulaminie przygotowania prac dyplomowych i przeprowadzania egzaminów dyplomowych w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych*, zobowiązująca opiekuna i recenzenta do wypełnienia oraz zatwierdzenia w systemie APD formularza oceny pracy dyplomowej i przekazania do Dziekanatu podpisanych papierowych wersji recenzji wydrukowanych z systemu APD w terminie 3 dni przed datą obrony pracy dyplomowej. Student ma wówczas czas na zapoznanie się z opiniami obu pracowników naukowych i przygotowanie odpowiedzi. Z analizy przedstawionej przez Jednostkę dokumentacji procesu dyplomowania wynika jednak, że Instytut z szansy tej nie korzysta. Większość recenzji przeanalizowanych przez ZO PKA powstało dzień przed lub w dniu egzaminu dyplomowego, znalazły się w tej grupie także takie, którą wpisano do systemu APD pięć miesięcy po przeprowadzonym egzaminie. Studentom nie zapewniono możliwości zapoznania się odpowiednio wcześniej z opinią na temat pracy dyplomowej, która - za sprawą obligatoryjnej prezentacji i dwóch pytań dotyczących zwykle zagadnień ściśle związanych z pracą - jest głównym tematem egzaminu dyplomowego. Pomimo tych zastrzeżeń należy stwierdzić, że prace dyplomowe na obu poziomach studiów weryfikują osiągnięcie szeregu kluczowych efektów kształcenia, ale stopień ich opanowania bywa w rzeczywistości niższy od sugerowanego przez wystawione oceny (zob. zał. 3 cz. II). Przegląd wybranych prac dyplomowych pokazuje, że zarówno studentom kończącym studia licencjackie, jak i tym kończącym studia magisterskie pewnych problemów dostarcza definiowanie i krytyka źródeł, ocena ich wiarygodności oraz przygotowanie rozdziałów wstępnych o charakterze metodologicznym, co może być konsekwencją zbyt małej liczby godzin przeznaczanej w programie studiów (szczególnie II stopnia) na ćwiczenie umiejętności badawczych.

Mimo wskazanych wyżej niedociągnięć, które wymagają rozważenia i wprowadzenia działań naprawczych należy uznać, że sposób weryfikacji efektów kształcenia przyjęty w IHiSM UKW w Bydgoszczy jest zgodny z koncepcją kształcenia, a także ogólnoakademickim profilem studiów na kierunku historia.

Kierunkowe efekty kształcenia sformułowane dla kierunku historia na studiach I i II stopnia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przygotowują do pracy w szkolnictwie, muzeach, placówkach edukacyjnych i kulturalnych, instytucjach badawczych, firmach i organizacjach turystycznych, popularyzujących historię i promujących region. W mniejszym stopniu mogą okazać się przydatne w administracji samorządowej, czy w

archiwach. Według danych z opracowywanego corocznie zbiorczego raportu badania karier zawodowych absolwentów AH za rok 2016 64,4% badanych stwierdziło, że ukończone studia pomogły im w rozwoju kariery zawodowej, 62,96% absolwentów nie musiało uzupełniać kwalifikacji zawodowych. Absolwenci w skali 1-5 są zadowoleni z zarobków na poziomie 2,94, z możliwości awansu: 2,87, z prestiżu 3,16, z możliwości rozwijania zainteresowań 3,3. Najczęściej absolwenci trafiają do szkół, muzeów, archiwów i placówek kultury, część jest czynnymi wojskowymi. Według Raportu ekonomicznych aspektów losów absolwentów ocenianego kierunku prowadzonego przez Ogólnopolski System Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych MNiSW czas poszukiwania pracy po uzyskaniu dyplomu w przypadku absolwentów ocenianego kierunku nie jest dłuższy niż ich rówieśników kończących studia historyczne na innych uczelniach w regionie, zaś względny wskaźnik zarobków absolwentów studiów I stopnia na kierunku historia, którzy uzyskali dyplom w 2015 r. w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu wynosił 0,44, a absolwentów studiów II stopnia – 0,55 i jest wyższy od tych samych wskaźników osiągniętych przez absolwentów historii UMK w Toruniu (absolwenci studiów I stopnia - 0,39, studiów II stopnia - 0,40), co oznacza, że na trudnym rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim radzą sobie oni lepiej niż absolwenci konkurencyjnej uczelni. Biorąc pod uwagę, że większość absolwentów studiów I stopnia podjęła dalsze kształcenie, a większość absolwentów studiów II stopnia w ciągu kilku miesięcy po uzyskaniu dyplomu podjęła pracę należy uznać przydatność osiągniętych efektów kształcenia na rynku pracy lub w dalszej edukacji.

2.3.

Zasady rekrutacji na studia stacjonarne na kierunku historia oraz sposób postępowania rekrutacyjnego opisane są w Uchwale Senatu UKW, która dostępna jest na stronie internetowej uczelni. W wersji skróconej i bardziej przystępnej przedstawione są także na stronie Wydziału i Instytutu. Informacje te są aktualne, zrozumiałe i pełne.

O zakwalifikowaniu na studia I stopnia decyduje miejsce na liście rankingowej utworzonej według średniej wyników z egzaminu maturalnego/egzaminu dojrzałości. Przy obliczaniu średniej z tzw. „nowej matury” bierze się pod uwagę język polski, język obcy, matematykę oraz maksymalnie dwa przedmioty dodatkowe, o ile z przedmiotów tych maturzysta uzyskał wynik wyższy lub równy średniej arytmetycznej wyliczonej z przedmiotów obowiązkowych. Jeżeli kandydat na egzaminie maturalnym lub na egzaminie dojrzałości zdawał historię, wiedzę o społeczeństwie lub geografię, to liczbę przyznanych punktów za wymienione przedmioty podwyższa się o 20%.

Na studia II stopnia przyjmowani są tylko absolwenci studiów licencjackich, którzy ukończyli studia na kierunku historia lub innym z obszaru nauk humanistycznych lub społecznych. O zakwalifikowaniu decyduje ocena na dyplomie ukończenia studiów wyższych, w drugiej kolejności – ocena z toku studiów potwierdzona przez dziekanat macierzystej uczelni. Ocena na dyplomie absolwenta kierunku historia w postępowaniu rekrutacyjnym podwyższana jest o 20%.

Zarówno Dyrekcja IHiSM, jak i studenci ocenianego kierunku podczas spotkań z ZO PKA pozytywnie oceniali preferowanie w rekrutacji na studia określonej grupy kandydatów, tłumacząc, że jest ona najlepiej przygotowana merytorycznie do studiów historycznych, posiada kompetencje (wiedzę i umiejętności) odpowiadające wymaganiom studiów na tym kierunku. Jednostka jest w pełni świadoma istotnych różnic w kompetencjach nowoprzyjętych studentów. Mimo to nie oferuje żadnych rozwiązań systemowych ułatwiających nadrobienie braków w zakresie wiedzy i umiejętności studentom, którzy w przypadku studiów I stopnia – nie zdawali egzaminu maturalnego z historii, wos lub geografii, w przypadku studiów II stopnia – nie ukończyli studiów licencjackich na kierunku historia (np. nie organizuje im dodatkowych modułów zajęć „wyrównawczych”, nie obliuguje studentów II stopnia do udziału w wybranych zajęciach ze studiów licencjackich). Mogą oni liczyć wyłącznie na wsparcie ze strony wykładowców, w szczególności opiekunów, które studenci historii oceniają wysoko.

Brak systemowego rozwiązania problemu braku niezbędnych kompetencji do podjęcia studiów historycznych I lub II stopnia u części kandydatów przyjmowanych na te studia może być przyczyną wysokiego odsetka rezygnacji ze studiów w ciągu, bądź po I roku oraz trudności z opanowaniem w stopniu wyższym wszystkich umiejętności potrzebnych w badaniach historycznych, co zasygnalizowano przy omawianiu prac dyplomowych. W tym kontekście zasady rekrutacji na studia I i II stopnia uznać należy za dyskryminujące część kandydatów.

W Jednostce opracowano *Procedurę potwierdzania efektów uczenia się w zakresie wybranych przedmiotów/modułów dla studiów I i II stopnia*, a oceniany kierunek – dzięki decyzji Rady Wydziału - znajduje się na liście kierunków podlegających tej procedurze. Jak dotąd nie była ona jednak wykorzystywana. ZO PKA zachęca IHiSM do wykorzystania tej ścieżki rekrutacji, zwłaszcza, że Jednostka powoli otwiera się na kandydatów 40+, o czym świadczy oferta studiów stacjonarnych popołudniowych na kierunku Regionalistyka, przygotowanych z myślą o osobach pracujących.

W 2011 r. uczelnia uregulowała także kwestię przenoszenia osiągnięć stypendysty wymiany studenckiej. Zasady wprowadzone *Zarządzeniem Rektora nr 13/2010/2011* ułatwić miały odbywanie części studiów w uczelniach partnerskich polskich (w ramach programu MOST) i

zagranicznych (w ramach programu Erasmus), pozwalały na uznawanie zajęć realizowanych poza macierzystą uczelnią za równoważne przedmiotom przewidzianym w programie studiów, o ile zbieżne były przypisane do nich efekty kształcenia. Studenci ocenianego kierunku z tej możliwości korzystają jednak niezwykle rzadko. Ich zdaniem, trudno w programach studiów historycznych za granicą znaleźć przedmioty równoważne dla zajęć z historii Polski. Rzeczywisty brak możliwości zaliczenia istotnej części programu studiów powoduje konieczność przedłużenia studiów lub zintensyfikowania studiowania w pozostałych semestrach (nadrabianie braków z semestru, w którym student był na stypendium), na co studenci – często aktywni zawodowo – nie mogą sobie pozwolić.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Silną stroną Jednostki jest wsparcie udzielane studentom w procesie uczenia się przez nauczycieli akademickich (szczególnie na seminariach dyplomowych i specjalności nauczycielskiej), opieka nad studentami z niepełnosprawnościami, organizacja praktyk zawodowych i sposób weryfikowania uzyskiwanych podczas praktyk efektów kształcenia, organizacja egzaminu dyplomowego, który dzięki prezentacji założeń pracy i wyników przeprowadzonych badań sprawdza nie tylko efekty z zakresu wiedzy, ale także umiejętności. Jednostka nie zdefiniowała jednak różnicy między pracą licencjacką i magisterską, nie zróżnicowała także wymagań stawianych podczas egzaminu dyplomowego studentom kończącym studia I stopnia i tym, kończącym studia II stopnia.

Dominujące formy zajęć i metody dydaktyczne sprzyjają przede wszystkim osiągnięciu efektów w zakresie wiedzy, są one też solidniej weryfikowane. Mniejszy wymiar czasu przeznacza się na ocenianym kierunku na kształcenie umiejętności i kompetencji społecznych, co utrudnia przygotowanie studentów do podjęcia badań.

Jednostka nie wdrożyła też żadnego systemowego rozwiązania pozwalającego studentom, którzy nie zdawali matury z historii (studia I stopnia) bądź nie ukończyli studiów licencjackich na kierunku historia na nadrobienie braków kompetencyjnych.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. dokonać zmian w przyporządkowaniu przedmiotów do poszczególnych modułów tak, by efekty kształcenia przypisane do tych przedmiotów były spójne i dowodziły zasadności wyodrębnienia w programie studiów danego modułu;
2. urealnić wybór specjalności;
3. uporządkować nazwy przedmiotów tak, by były one zgodne z realizowanymi na tych zajęciach efektami kształcenia i treściami programowymi;
4. rozważyć pozostawienie praktyk zawodowych na wszystkich oferowanych przez jednostkę specjalnościach;
5. utrzymać dotychczasową liczbę godzin zajęć z języka obcego, jej obniżenie nie pozwoli bowiem na realizację zakładanych efektów kształcenia;
6. usunąć uchybienia w realizacji standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela;
7. zwiększyć w programie udział zajęć w formach aktywizujących studentów;
8. zróżnicować metody weryfikacji efektów kształcenia, szczególnie na zajęciach, którym przypisano wiele efektów zarówno z zakresu wiedzy, jak i umiejętności i kompetencji społecznych;
9. uzupełnić sylabusy zajęć o kryteria oceny i udostępnić je studentom w elektronicznej wersji skróconej, zawierającej informacje ważne dla studenta (czyli bez części „B”);
10. zróżnicować wymagania stawiane pracy licencjackiej i pracy magisterskiej i wyrażne je sformułować;
11. zróżnicować zakres egzaminów dyplomowych na studiach I i II stopnia;
12. przestrzegać przyjętych przez Jednostkę procedur dyplomowania, gwarantujących studentowi dostęp do recenzji pracy dyplomowej najpóźniej na 3 dni przed terminem egzaminu dyplomowego;
13. wprowadzić równościowe zasady rekrutacji oraz systemowe rozwiązania problemu braku kompetencji niezbędnych do podjęcia studiów historycznych na danym poziomie kształcenia u części kandydatów przyjmowanych na studia;
14. uruchomić rekrutację wykorzystującą procedurę potwierdzania efektów uczenia się w systemie nieformalnym i poza formalnym;
15. rozważyć możliwość uelastycznienia zasad uznawania równoważności zajęć realizowanych na uczelniach zagranicznych w ramach studenckich programów stypendialnych z przedmiotami/modułami wymaganymi programem studiów.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Działania systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia zostały sformułowane w Wewnętrznym Systemie Zapewniania Jakości Kształcenia Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (*Zarządzenie nr 64/2012/2013 Rektora UKW z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia i stosowania w UKW Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia*), którego procedury na poziomie wydziału i ocenianego kierunku studiów historia realizowane są przez Wydziałową Komisję ds. Studenckich i Jakości Kształcenia oraz Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia.

Do źródeł danych wykorzystywanych przy projektowaniu efektów kształcenia należą wypracowane na podstawie opinii nauczycieli akademickich, studentów, wyników ankietyzacji zajęć dydaktycznych (prowadzonej zgodnie z *Zarządzeniem Rektora UKW*), a także sugestii współpracujących z Wydziałem interesariuszy zewnętrznych, propozycje zmian opracowywane przez Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia. Wypracowany w ten sposób projekt modyfikacji przedkłada się do zaopiniowania przez Samorząd Studencki, a następnie kierowany do Wydziałowej Komisji ds. Studenckich i Jakości Kształcenia. Propozycje zmian poddawane są również pod dyskusję i zatwierdzenie Rady Programowej, Rady Instytutu i Rady Wydziału, a na końcowym etapie do zaopiniowania przez Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia i Senat Uczelni. Następnym zgłaszanych propozycji, świadczącym o skuteczności realizacji procedur systemu w omawianym zakresie, były wprowadzone modyfikacje efektów kształcenia zarówno dla studiów pierwszego jak i drugiego stopnia. Należy zaznaczyć, iż przy ostatniej modyfikacji efektów kształcenia w 2015 roku udział interesariuszy zewnętrznych nie został uwzględniony. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi, w tym polskimi ośrodkami akademickimi, instytutami historycznymi, stowarzyszeniami naukowymi oraz lokalnymi towarzystwami naukowymi przyczynia się do podejmowania wspólnych działań o charakterze popularyzatorskim oraz organizacji praktyk zawodowych. Jednakże Jednostka nie organizuje cyklicznych spotkań z przedstawicielami wymienionych instytucji, a także nie zwraca się do nich z prośbą o opinie na temat realizowanego programu kształcenia. Jako jedyny przykład opartego o współpracę z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego działania było ponowne włączenie specjalności nauczycielskiej do programu studiów historycznych.

Monitorowanie programu kształcenia na kierunku historia jest procesem ciągłym, dokonywanym zgodnie z *Zarządzeniem Rektora o zasadach dokumentacji i weryfikacji realizacji efektów kształcenia*. Po zakończeniu każdego roku akademickiego Rada Programowa dokonuje okresowego przeglądu programu kształcenia i planów studiów w celu ich weryfikacji pod względem adekwatności konstrukcji i realizowanych treści do zamierzonych efektów kształcenia.

Sposoby oceny osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia określają regulaminy (w tym *Regulamin Studiów UKW*), oraz Zarządzenia Rektora, które zostały uszczegółowione i dostosowane do specyfiki kształcenia na Wydziale Humanistycznym w stosownych dokumentach (*Zasady dokumentacji i weryfikacji realizacji efektów kształcenia; Zasady przygotowania prac dyplomowych i przeprowadzania egzaminów dyplomowych*). Roczne sprawozdania z weryfikacji realizacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, będące elementem systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie oceny osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia, przekazywane są do Wydziałowej Komisji ds. Studenckich i Jakości Kształcenia, która poddaje je analizie i formułuje wnioski będące podstawą wprowadzanych zmian w procesie kształcenia.

Efektem powyższego było m.in. uściślenie sposobów oceny osiągnięcia efektów kształcenia na etapie dyplomowania z uwzględnieniem trafności doboru narzędzi weryfikujących kompetencje studentów kierunku historia. W tym celu w bieżącym roku akademickim doprecyzowano zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego oraz zakres zagadnień będących tematem dyskusji na egzaminie dyplomowym (odpowiednie postanowienia w tym zakresie określono w *Regulaminie przygotowania prac dyplomowych i przeprowadzania egzaminów dyplomowych w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych*, dalej: IHiSM). Wobec sformułowanych w opisie kryterium 2 zastrzeżeń w tym zakresie koniecznym jest zbadanie przez system prawidłowości wprowadzonych zmian w kontekście poprawy jakości kształcenia.

Przydatność efektów kształcenia osiągniętych przez absolwentów na rynku pracy lub w dalszym kształceniu weryfikowana jest na podstawie badania losów zawodowych absolwentów, które prowadzone jest przez Biuro Karier. Zgodnie z uzyskanymi w toku prowadzonych podczas wizytacji rozmów informacjami, w tym kontekście analizowane są również wyniki ankiet dostępne w Ogólnopolskim Systemie Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Wpływ na doskonalenie i realizację programu kształcenia mają interesariusze wewnętrzni, w tym: studenci (poprzez możliwość wyrażenia opinii w ankietach studenckich, zgłoszenia uwag

do przedstawicieli studentów uczestniczących w pracach Komisji i Zespołu zajmującego się jakością kształcenia) i pracownicy Wydziału (poprzez zgłaszanie uwag do koordynatorów modułów przygotowujących w tym zakresie odpowiednie raporty, tworzenie listy propozycji modułów do wyboru, udział w pracach Rad Programowych, Rady Wydziału, Wydziałowej Komisji ds. Studenckich i Jakości Kształcenia oraz Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia), jak też interesariusze zewnętrzni, w tym przedstawiciele współpracujących z Wydziałem instytucji oświatowych i pracodawców z regionu oraz opiekunowie studentów w miejscu praktyk. Pracownicy IHiSM współpracują z szeregiem ośrodków akademickich (m.in. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Wrocławski), w tym głównie z działającymi w ich strukturach instytutami historii oraz historii sztuki, a także z Polską Akademią Nauk, Akademią Umiejętności w Krakowie, Instytutem Pamięci Narodowej, Wyższym Seminarium Duchownym w Bydgoszczy, Polskim Towarzystwem Historycznym, Bydgoskim Towarzystwem Naukowym oraz Towarzystwem Miłośników Miasta Bydgoszcz. Choć dotychczasowa współpraca z partnerami zewnętrznymi przynosi wiele korzyści np. w postaci organizacji praktyk zawodowych i niektórych zajęć specjalistycznych to właściwym byłoby również silniejsze wykorzystanie jej w procesie doskonalenia i realizacji programu kształcenia poprzez pozyskanie opinii przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego o realizowanym programie kształcenia.

Do źródeł wykorzystywanych w procesie monitorowania efektów kształcenia, okresowym przeglądzie programów kształcenia oraz w ocenie osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia należą raporty koordynatorów modułów, ankiety ewaluacyjne, protokoły i recenzje egzaminów dyplomowych, prace z egzaminów pisemnych, prace zaliczeniowe, wyniki monitorowania losów zawodowych absolwentów oraz opinie interesariuszy zewnętrznych i opiekunów praktyk. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w toku prowadzonych podczas wizytacji rozmów przy okresowym przeglądzie programu kształcenia oraz formułowaniu propozycji jego doskonalenia uwzględnia się również wyniki zewnętrznych ocen jakości kształcenia przeprowadzonych na Uczelni oraz zalecenia zawarte m.in. w raportach Polskiej Komisji Akredytacyjnej z oceny innych prowadzonych na polskich uczelniach kierunków historia. Przy modyfikowaniu programów kształcenia uwzględnia się również wyniki hospitacji zajęć (prowadzone zgodnie z *Regulaminem hospitacji zajęć dydaktycznych w IHiSM*) oraz wnioski i propozycje zmian przygotowane na podstawie analizy aktywności studentów w trakcie programów wymiany krajowej i międzynarodowej (*Erasmus+*).

Wśród wykorzystywanych w procesie monitorowania, okresowego przeglądu programów kształcenia oraz oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia źródeł wskazano

również formułowane na bieżąco rekomendacje Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia w zakresie tworzenia, konsultowania i archiwizowania programów kształcenia, odbywania konsultacji, wyrażania opinii przez studentów, nauczycieli akademickich, pracowników Uczelni oraz interesariuszy zewnętrznych, weryfikacji efektów kształcenia oraz zasad dokumentowania osiągniętych efektów kształcenia, które są publikowane na stronie Biura ds. Jakości Kształcenia i wdrażane w ramach procesu kształcenia na kierunku historia zgodnie z przyjętym podziałem obowiązków między pracowników i Władze Wydziału. Służy temu również przygotowywane corocznie sprawozdanie z oceny funkcjonowania uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz informacje na temat rozwiązań podejmowanych przez krajowe i zagraniczne instytucje szkolnictwa wyższego działające w obszarze jakości kształcenia. Nie podano jednak konkretnych przykładów działań będących efektem analizy ostatnich z wymienionych źródeł danych.

Pozyskane na podstawie wymienionych źródeł wyniki prowadzonego przy udziale wspomnianych interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych monitorowania, okresowego przeglądu programu kształcenia oraz oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia wykorzystywane są jako podstawa doskonalenia realizowanego programu kształcenia, czego efektem są wprowadzane modyfikacje koncepcji kształcenia.

W ramach poszukiwania rozwiązań, które zwiększyłyby zainteresowanie kandydatów na studia kierunkiem historia, w roku akademickim 2014/2015 podjęto próbę uruchomienia studiów o profilu praktycznym, jednakże z powodu braku zainteresowania ze strony potencjalnych kandydatów nie rozpoczęto kształcenia o tym profilu. Na wniosek Rady Instytutu (zgodny z procedurą określoną w *Zarządzeniu Rektora UKW i Zasadach dokumentacji i weryfikacji realizacji efektów kształcenia na Wydziale Humanistycznym*) skierowany do Rady Wydziału w roku akademickim 2013/2014 dokonano zmian w programach kształcenia wszystkich specjalności. Natomiast od roku akademickiego 2015/2016 wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu rynku pracy oraz postulatом studentów w ofercie kierunku przywrócono specjalność nauczycielską. Prowadzone dotychczas inne specjalności ewoluowały, zostały rozbudowane i na ich bazie utworzono samodzielne kierunki, w tym Wojskoznawstwo oraz Przewodnictwo i pilotaż turystyczny.

W odpowiedzi na zdiagnozowane niewielkie zainteresowanie studentów kształceniem w ramach programów wymiany międzynarodowej, wynikające poza kwestiami materialnymi z bariery językowej związanej z brakiem znajomości wśród studentów specjalistycznej terminologii naukowej, do programu studiów włączono przedmiot „Translatorium obcojęzycznych tekstów źródłowych”. Ponadto zatrudniono profesora wizytującego z

University of Massachusetts, a także czynione są starania o zatrudnienie kolejnego pracownika w tym charakterze. Monitorowanie realizacji procesu kształcenia, wymagań obecnego rynku pracy i związanych z tym potrzeb studentów przyczyniło się również do podjęcia przez Władze Wydziału planów o uruchomieniu od roku akademickiego 2017/2018 studiów stacjonarnych w trybie popołudniowym dla osób pracujących.

Zakres podejmowanych na podstawie wykorzystania wyników monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia, oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia, a także zewnętrznych ocen jakości kształcenia działań doskonalących, jak również sposób ich wypracowania i wdrażania dowodzi skuteczności realizacji przyjętych procedur systemu oraz prawidłowości ich sformułowania. Choć zawarte w opisie kryterium 2 niniejszego raportu zastrzeżenia dotyczące programu kształcenia oraz możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia świadczą o konieczności poprawy efektywności działania systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie diagnozowania nieścisłości merytorycznych i uchybień formalno-prawnych to zdaniem Zespołu Oceniającego są to błędy wynikające z nieprawidłowej interpretacji przepisów prawnych, a nie wadliwej konstrukcji i działania systemu (jak np. wyodrębnienie punktów ECTS, które student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych, w przypadku programu kształcenia którego efekty zostały przyporządkowane tym obszarom). Istotnym w tym kontekście jest zatem rozważenie przydatności wszystkich stosowanych narzędzi monitorowania i zapewnienia jakości kształcenia na rzecz najskuteczniejszych i najbardziej przydatnych w zakresie weryfikowania poprawności podejmowanych działań. Działania systemu podejmowane w ramach zapewnienia publicznego dostępu do informacji obejmują monitorowanie dostępności i aktualności danych zamieszczanych na stronie internetowej Wydziału i Instytutu, a także badanie kompleksowości i użyteczności publikowanych informacji dla poszczególnych grup jej odbiorców.

W tym celu procedura ankietyzacji studentów obejmuje możliwość wyrażenia opinii w zakresie zgodności informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia z potrzebami studentów. Nauczyciele akademicki mają bezpośredni wpływ na kompletność i aktualność danych dotyczących ich dorobku i zainteresowań naukowych, a także możliwości konsultacji. Uwagi nauczycieli akademickich dotyczące jakości prezentowanych na stronie internetowej Wydziału treści przekazywane są, po konsultacji z Władzami Wydziału, bezpośrednio pracownikom odpowiedzialnym za merytoryczne i techniczne opracowanie udostępnianych publicznie danych.

Przeprowadzona przez ZO PKA analiza kompleksowości, aktualności, zrozumiałości informacji oraz jej zgodności z potrzebami różnych grup odbiorców wykazała skuteczność działania systemu w zakresie zapewnienia jakości udostępnianych publicznie danych dotyczących realizowanego procesu kształcenia. Prezentowane na stronie internetowej Wydziału i Instytutu informacje (m.in. warunki rekrutacji, możliwości dalszego kształcenia absolwentów na studiach podyplomowych, program kształcenia, program wymiany międzynarodowej Erasmus+, wsparcie studentów w postaci stypendiów, zapomóg, wsparcia studentów niepełnosprawnych, a także możliwości odbycia praktyk i pomocy w znalezieniu zatrudnienia) są wyczerpujące i pozwalające na pozyskanie wszystkich niezbędnych w toku realizowanego procesu kształcenia danych.

Forma prezentacji informacji została dostosowana do potrzeb poszczególnych grup interesariuszy z uwzględnieniem przewidywanego sposobu ich wykorzystania (w tym dla osób słabowidzących).

Zadbano o zrozumiałość informacji, które w celu dostosowania do potrzeb studentów z zagranicy przetłumaczono na język angielski, a ponadto wobec przygotowania oferty kształcenia dla studentów z Białorusi, Rosji i Ukrainy, dokumenty te opracowano w trzech językach – białoruskim, rosyjskim i ukraińskim.

Za aktualność i kompleksowość informacji przedkładanych do publicznej wiadomości odpowiada zarówno Wydziałowa Komisja ds. Studenckich i Jakości Kształcenia, jak i Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia. Ich prace wspiera Dziekan, nauczyciele akademicki oraz pracownicy administracyjni. Techniczne opracowanie materiału oraz zamieszczenie go na stronie internetowej powierzono pracownikowi-informatykowi. Zapewnieniem publicznego dostępu do informacji o warunkach rekrutacji, programie kształcenia i jego realizacji zajmuje się także Dział Promocji, który publikuje informacje rekrutacyjne w mediach oraz podejmuje działania zewnętrzne mające na celu dotarcie z ofertą kształcenia do jak najszerszej grupy odbiorców (targi edukacyjne).

W zakresie działań doskonalących, dotyczących wyników oceny publicznego dostępu do informacji, Wydziałowa Komisja ds. Studenckich i Jakości Kształcenia, m.in. na wniosek IHiSM, podjęła prace nad opracowaniem zmian w zakresie ankiet ewaluacyjnych skierowanych m.in. do studentów pierwszych roczników, które pozwoliłyby na uzyskanie opinii o dostępności i czytelności informacji rekrutacyjnych. Zgodnie z Harmonogramem prac projakościowych w zakresie dydaktyki jakości kształcenia na rok akademicki 2016/2017 propozycje zmian zostały zgłoszone do Prorektora ds. Studenckich i Jakości Kształcenia.

W odniesieniu do dostępu do informacji i jej przydatności dla różnych grup odbiorców zastrzeżenia Zespołu Oceniającego PKA budzi jedynie skuteczność działań w zakresie poprawy funkcjonowania i dostosowania do potrzeb użytkowników systemu USOS. Wątpliwości w tym zakresie były zgłaszane już podczas poprzedniej oceny programowej, i choć przeprowadzone podczas wizytacji rozmowy wykazały, iż sytuacja uległa poprawie to bezdyskusyjnie należy stwierdzić, iż konieczna jest intensyfikacja działań na rzecz poprawy funkcjonalności systemu USOS. Jest to tym bardziej istotne, iż zgodnie z przedstawionymi przez Władze Wydziału informacjami platforma USOS będzie wykorzystywana do udostępniania sylabusów realizowanych zajęć dydaktycznych, które obecnie nie są w całości podawane do publicznej wiadomości.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Humanistyczny oraz działający w jego strukturze Instytutowy Zespół ds. Jakości Kształcenia prowadzący oceniany kierunek studiów historia określił, wdrożył i realizuje systemowe działania służące projektowaniu i zatwierdzaniu programów kształcenia. W ramach przyjętych procedur prowadzi również systematyczne monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia z uwzględnieniem uwag zgłaszanych przez poszczególnych interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych kierunku.

Słabością ocenianego systemu zapewnienia jakości kształcenia okazały się uchybienia w zakresie monitorowania poprawności opracowania efektów kształcenia, wynikające z błędnej interpretacji przepisów prawnych regulujących system szkolnictwa wyższego.

Ponadto uwagę Zespołu Oceniającego zwróciła nieefektywność działań w zakresie poprawy funkcjonalności systemu USOS, który winien w sposób kompleksowy wspomagać proces obsługi toku studiów.

Do mocnych stron systemu zapewniania jakości kształcenia należy, co potwierdziły przeprowadzone w toku wizytacji spotkania, dbałość o zachowanie bieżącej wymiany informacji między tworzącymi środowisko akademickie gremiami, a także poszukiwanie rozwiązań pozwalających na dostosowanie realizowanego programu kształcenia do wymagań współczesnego rynku pracy i związanych z tym oczekiwań studentów, w tym kształtowania kompetencji absolwentów pozwalających na podjęcie pracy na różnych stanowiskach (m.in. nauczyciel, animator kultury, przewodnik i pilot turystyczny, organizator widowisk historycznych, urzędnik).

Jak potwierdzają omówione wyżej działania oceniany system zapewnienia jakości kształcenia umożliwia systematyczną ocenę i doskonalenie metod realizacji procesu kształcenia przy wykorzystaniu potencjału kadry akademickiej i studentów.

Dobre praktyki

Publikowanie i rozpowszechnianie dobrych praktyk wypracowanych w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Uczelni oraz poza nią w celu stymulowania do poszukiwania najkorzystniejszych dla specyfiki poszczególnych kierunków rozwiązań.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. poprawić skuteczność działania systemu poprzez wzmocnienie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w procesie pozyskiwania ich opinii na temat realizowanego programu kształcenia
2. wzmocnić efektywność systemu w zakresie diagnozowania uchybień formalno-prawnych czy nieścisłości merytorycznych (np. wskazane w raporcie rozbieżności między informacjami zawartymi w raporcie samooceny oraz dokumentach normujących realizację procesu kształcenia w tym: uchwały, zarządzenia);
3. zintensyfikować działania na rzecz usprawnienia funkcjonowania systemu USOS.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 1.1.Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 1.2.Obsada zajęć dydaktycznych
- 1.3.Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1

Uchwałą Senatu UKW nr 60/2014/2015 z dnia 31 marca 2015 roku zostały przyjęte zmodyfikowane efekty kształcenia na kierunku historia studiów I stopnia, które zostały przyporządkowane do obszaru nauk humanistycznych i obszaru nauk społecznych. Uchwała ta mimo obowiązku wynikającego z § 8 ust. 1, pkt. 1, lit. c Rozporządzenia MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i

poziomie kształcenia (Dz.U. 2014, poz. 1370) nie określa dziedzin i dyscyplin nauki, do których zostały przyporządkowane przyjęte nią efekty.

Doprecyzowane zostało to w programie studiów, zgodnie z którym kierunkowe efekty kształcenia zostały przyporządkowane do dziedziny nauk humanistycznych (82,3%) w dyscyplinach: historia, archeologia, filozofia, kulturoznawstwo oraz dziedziny nauk społecznych (17,7%) w dyscyplinach nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, pedagogika, psychologia i socjologia, przy czym wskazano tu także należącą do dziedziny nauk prawnych dyscyplinę prawo i należące do dziedziny nauk ekonomicznych nauki o zarządzaniu.

Do minimum kadrowego na studiach I stopnia jednostka zaliczyła 11 osób, w tym sześć w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich (pięć w obszarze nauk humanistycznych, dziedzinie nauk humanistycznych i dyscyplinie historia, jedna w obszarze nauk społecznych i dyscyplinie nauki o polityce) i 5 osób ze stopniem doktora (wszystkie reprezentujące obszar nauk humanistycznych, dziedzinę nauk humanistycznych, w tym 4 dyscyplinę historia i jedna – archeologia).

Osoba reprezentująca obszar i dziedzinę nauk społecznych nie może zostać zaliczona do minimum kadrowego, ponieważ nie reprezentuje dyscypliny, do której zostały przypisane efekty kształcenia. Tym samym do minimum kadrowego można zaliczyć 10 osób, w tym 5 w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich i pięć w grupie doktorów. Jednostka spełnia wymagania w/w rozporządzenia dotyczące liczby pracowników zaliczonych do minimum kadrowego: 9 osób, w tym trzy posiadające co najmniej stopień doktora habilitowanego i sześć – stopień doktora, przy założeniu, że jedną osobę spośród samodzielnych pracowników naukowych zalicza się jako doktora. Nie mniej Jednostka nie spełnia wymogu § 12 *ust. 1 i 3*, z których wynika, że w minimum kadrowym Jednostka ma obowiązek zapewnić przynajmniej jednego reprezentanta każdego z obszarów, do których zostały przypisane efekty kształcenia, przy czym powinien on reprezentować jedną ze wskazanych przez Jednostkę w ramach tego obszaru dyscyplin.

Konkludując Jednostka **na studiach I stopnia nie spełnia minimum kadrowego**, ponieważ brakuje w nim reprezentanta nauk społecznych w jednej z wymienionych dyscyplin: nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, nauki o zarządzaniu, prawo, pedagogika, psychologia lub socjologia.

Tą samą uchwałą senatu zostały przyjęte zmodyfikowane efekty kształcenia na kierunku historia studiów II stopnia, które zostały przyporządkowane do obszaru nauk humanistycznych i obszaru nauk społecznych. Podobnie ja w przypadku studiów I stopnia uchwała ta nie określa

dziedzin i dyscyplin nauki, do których zostały przyporządkowane przyjęte nią efekty. Doprecyzowane zostało to w programie studiów, zgodnie z którym kierunkowe efekty kształcenia zostały przyporządkowane do dziedziny nauk humanistycznych (77,2%) w dyscyplinach: historia, archeologia, filozofia, kulturoznawstwo oraz dziedziny nauk społecznych (22,8%) w dyscyplinach nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, , pedagogika, psychologia i socjologia, przy czym wskazano tu także należącą do dziedziny nauk prawnych dyscyplinę prawo i należące do dziedziny nauk ekonomicznych nauki o zarządzaniu.

Do minimum kadrowego na studiach II stopnia jednostka zaliczyła 12 osób, w tym siedem w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich (sześć w obszarze nauk humanistycznych, dziedzinie nauk humanistycznych i dyscyplinie historia, jedna w obszarze nauk społecznych i dyscyplinie nauki o polityce) i pięć osób ze stopniem doktora (wszystkie reprezentujące obszar nauk humanistycznych, dziedzinę nauk humanistycznych, w tym cztery dyscyplinę historia i jedna – archeologia).

Osoba reprezentująca obszar i dziedzinę nauk społecznych nie może zostać zaliczona do minimum kadrowego, ponieważ nie reprezentuje dyscypliny, do której zostały przypisane efekty kształcenia. Tym samym do minimum kadrowego można zaliczyć 11 osób, w tym sześć w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich i pięć w grupie doktorów.

Jednostka nie spełnia więc wymagania w/w rozporządzenia dotyczącego liczby pracowników zaliczonych do minimum kadrowego: 12 osób, w tym sześć posiadających co najmniej stopień doktora habilitowanego i sześć – stopień doktora. Jednostka nie spełnia także wymogu § 12 *ust. 1 i 3*, z których wynika, że w minimum kadrowym ma obowiązek zapewnić przynajmniej jednego reprezentanta każdego z obszarów, do których zostały przypisane efekty kształcenia, przy czym powinien on reprezentować jedną ze wskazanych przez jednostkę w ramach tego obszaru dyscyplin.

Konkludując Jednostka **na studiach II stopnia nie spełnia minimum kadrowego**, ponieważ brakuje w nim reprezentanta nauk społecznych w jednej z wymienionych dyscyplin: nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, nauki o zarządzaniu, prawo, pedagogika, psychologia lub socjologia.

Struktura dorobku naukowego osób wskazanych do minimum kadrowego odpowiada treściom kształcenia prowadzonym na kierunku w odniesieniu do obszaru nauk humanistycznych, dyscyplin historia i archeologia. Jednostka stara się wypełnić formalne wymogi związane z minimum kadrowym wprowadzając do niego jednego przedstawiciela obszaru nauk społecznych, co jednak – biorąc pod uwagę strukturę i liczbę dyscyplin z zakresu nauk

społecznych przypisanych do efektów kształcenia – z punktu widzenia jakości realizacji efektów kształcenia odpowiadających temu obszarowi ocenić należy za działanie niewystarczające.

4.2

Poza osobami wskazanymi do minimum kadrowego na kierunku zajęcia prowadzone są jeszcze przez 18 osób zatrudnionych w IHiSM, w tym cztery osoby z tytułem profesora, sześć osób ze stopniem doktora habilitowanego i osiem ze stopniem doktora, a także przez kadrę z innych jednostek UKW, w tym jednego profesora, dwóch doktorów habilitowanych i dwóch doktorów oraz lektorów języków obcych i wykładowców wychowania fizycznego. Kadra prowadząca zajęcia na kierunku reprezentuje przede wszystkim dyscypliny naukowe z zakresu obszaru nauk humanistycznych – historię i archeologię, część dorobku naukowego niektórych historyków można także zakwalifikować do kulturoznawstwa i filozofii. W obszarze nauk społecznych wśród kadry prowadzącej zajęcia są przedstawiciele pedagogiki i psychologii, natomiast pozostałe dyscypliny nauki – nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, nauki o zarządzaniu i prawo – do których przypisane są efekty kształcenia nie mają swoich reprezentantów. Należy jednocześnie zaznaczyć, że nie ma też przedmiotów, które bezpośrednio odpowiadałyby tym dyscyplinom, co nie wyklucza wykorzystania ich elementów w ramach przedmiotów poświęconych krytyce i interpretacji źródeł, archiwistyce czy organizacji turystyki. Taka wspomagająca funkcja tych dyscyplin nauki i brak obnoszących się do nich modułów zajęć dodatkowo uzasadnia sformułowane w ocenie kryterium 1.3. wątpliwości dotyczące zasadności przypisania do nich kierunkowych efektów kształcenia.

Kwalifikacje i doświadczenie naukowe kadry dydaktycznej w zakresie dyscypliny naukowej historia zarówno pod względem kompleksowości, jak i różnorodności ich struktury odpowiadają zarówno efektom kształcenia, jak i treściom realizowanym na kierunku – zwłaszcza w zakresie kanonu kształcenia historycznego. Podobnie są one właściwe w odniesieniu do kształcenia nauczycieli w dyscyplinach pedagogika i psychologia oraz subdyscyplinie dydaktyka historii. Pewne wątpliwości budzi jednak poziom kwalifikacji kadry w zakresie innych specjalności prowadzonych na kierunku. Na przykład dorobek naukowy i kwalifikacje związane z nauczaniem historii w szkole przenoszony jest na specjalistyczne zajęcia w zakresie organizacji turystyki. Trzeba przy tym podkreślić, że w wielu wypadkach osoby prowadzące przedmioty w tym zakresie mają praktyczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, jako przewodnicy turystyczni lub projektanci ścieżek edukacyjnych,

trudno jednak uznać je za równoważne z doświadczeniem zawodowym osób pracujących zawodowo w różnych obszarach obsługi ruchu turystycznego.

Kompetencje dydaktyczne kadry akademickiej pozwalają na stosowanie tradycyjnych metod aktywizujących takich jak dyskusja, pogadanka, praca z tekstem źródłowym oraz wprowadzanie bardziej zaawansowanych metod kształcenia typu debata oksfordzka oraz projekt. Nauczyciele akademicy przygotowani są także do wykorzystywania współczesnych metod cyfrowych, przede wszystkim w postaci prezentacji multimedialnych. W związku z tym, że UKW uruchomiły nowoczesną platformę do nauczania za odległość, niektórzy pracownicy IHiSM przygotowali także ćwiczenia na zasadzie e-learningu. Kadra posiada także właściwe kwalifikacje dydaktyczne służące przygotowaniu studentów do podjęcia samodzielnej pracy badawczej. Pod kierunkiem prowadzącego zajęcia studenci stawiają tezy, poszukują odpowiedniej literatury na wybrany temat, a następnie, po analizie materiału faktograficznego i źródłowego, opracowują w formie pisemnej swoje pierwsze prace badawcze. Podniesieniu kwalifikacji dydaktycznych poszczególnych nauczycieli akademickich służą wyjazdy w ramach programu Erasmus/Erasmus+. W ostatnich trzech latach realizowano je do Chorwacji, Hiszpanii, Niemiec, Słowacji i na Cypr i wzięło w nich udział 5 osób. Wyjazdy te dają sposobność do zapoznania się z tradycjami dydaktycznym i stosowanymi metodami kształcenia w innych krajach i przenoszenia tych doświadczeń na grunt macierzystego uniwersytetu.

Z drugiej strony w *Raporcie samooceny* Jednostka wskazała na tendencję do rezygnacji studentów z kształcenia już w trakcie pierwszego semestru studiów na skutek niesatysfakcjonujących postępów w nauce. Uznaje się to za konsekwencję słabego przygotowania absolwentów szkół ponadgimnazjalnych do studiów, ale po stronie Jednostki widoczny jest brak refleksji nad poziomem przygotowania dydaktycznego kadry akademickiej, prowadzącej zajęcia w początkowych okresach studiów. Być może przygotowanie nauczycieli akademickich w zakresie stosowania innych niż dotychczas metod dydaktycznych i form komunikacji oraz umiejętności indywidualizacji procesu kształcenia, wprowadzenie tutoringu zahamowałoby ten proces.

Zarówno liczba nauczycieli akademickich jak i struktura kwalifikacji jest wystarczająca do obsady większości modułów/przedmiotów zajęć. Umożliwia to osiągnięcie założonych efektów kształcenia i wyników realizacji programów studiów. Zajęcia dydaktyczne z zasady są powierzane pracownikom zgodnie z reprezentowanymi przez nich dyscyplinami naukowymi, ale przede wszystkim w oparciu o ich dorobek badawczy. Tak więc nie budzi większych zastrzeżeń obsada zajęć dydaktycznych z zakresu tak zw. kanonu historycznego kolejnych epok. Program studiów przewiduje jednak liczne wyspecjalizowane przedmioty (często w wymiarze 15 godzin), z których część prowadzona jest przez nauczycieli akademickich mających ogólne kompetencje historyczne, ale nieposiadających specyficznych kwalifikacji i

dorobku naukowego odpowiadających treściom realizowanym w procesie kształcenia. Należą do nich między innymi: „Historia kultury życia codziennego”, „Sztuka ludowa w turystyce”, „Wielkie kampanie i bitwy”, „Kultura erotyczna na przestrzeni wieków” itd. W tym zakresie Jednostka powinna dokonać analizy dorobku naukowego nauczycieli akademickich. Odpowiednio do ich kwalifikacji skonstruować ofertę dydaktyczną lub stymulować i wspomagać rozwój naukowy pracowników w zakresach odpowiadających programowi studiów i prowadzonym zajęciom.

4.3. Polityka kadrowa realizowana IHiSM opiera się na dwóch zasadach:

1. wzmacniania potencjału naukowego adekwatnie do rozwijanych kierunków badań,
2. zatrudniania młodych, dobrze zapowiadających się badaczy w celu zapewnienia płynnej wymiany pokoleniowej.

Wszystkie nowe zatrudnienia oraz awanse odbywały się na drodze postępowania konkursowego. Kierunki i kryteria doboru nowo zatrudnianej kadry proponuje Dyrektor IHiSM i poddaje je każdorazowo do zaopiniowania Radzie Instytutu. Zgodnie z zasadami polityki kadrowej UKW zatrudnianie nowych pracowników możliwe jest tylko po odejściu dotychczas zatrudnionych. W okresie od 2012 r., kiedy to w IHiSM zatrudnionych było 37 pracowników naukowo-badawczych, stan zatrudnienia zmniejszył się i od 2016 roku wynosi 33 osoby, mimo że w ciągu ostatnich dwóch lat zatrudnieni zostali trzej doktorzy: mediewista, historyk XX w. oraz historyk sztuki. Główną przesłanką do zatrudnienia młodych pracowników naukowo-dydaktycznych była rozwijająca się od wielu lat współpraca naukowa z krajami bałkańskimi. W celu wzmocnienia potencjału naukowo-badawczego i dydaktycznego rozpisano w bieżącym roku dwa konkursy na stanowisko profesora nadzwyczajnego oraz jeden na stanowisko adiunkta.

Ponadto polityka kadrowa realizowana jest w drodze rozwoju własnych zasobów ludzkich, poprzez stwarzanie warunków do awansów naukowych. W ciągu ostatnich trzech lat dwóch pracowników IHiSM uzyskało tytuł profesora, dwóch uzyskało stopień doktora habilitowanego, a obecnie w stosunku do jednego trwa postępowanie. Jednostka wspiera finansowo i organizacyjnie osoby przygotowujące tzw. monografie awansowe przede wszystkim poprzez organizację zajęć umożliwiających gromadzenie materiałów i prowadzenie badań poza Bydgoszczą oraz finansowanie publikacji.

Ważnym elementem wspierania i motywowania kadry do rozwoju naukowego i pośrednio podnoszenia kompetencji dydaktycznych jest system „rankingowy” stosowany w przyznawaniu środków na badania statutowe. System ten premiuje pracowników, którzy legitymują się nie

tylko ilością wysoko punktowanych publikacji, ale także udziałem w konferencjach zagranicznych oraz organizacją konferencji międzynarodowych.

Istotnym mankamentem polityki kadrowej w IHiSM jest jej koncentracja na rozwijaniu zasobów badawczych bez ścisłego powiązania z potrzebami dydaktycznymi, zwłaszcza w zakresie specjalistycznych przedmiotów, wybiegających poza kanon kształcenia historycznego, co w konsekwencji owocuje nie zawsze prawidłową obsadą zajęć.

Nauczyciele akademicki podlegają systematycznej ocenie okresowej zgodnie z wymogami ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Ocena odbywa się w oparciu o arkusz samooceny wypełniany przez nauczycieli akademickich, który zawiera także opinie bezpośredniego przełożonego. W arkuszu uwzględniany jest rozwój naukowy, działalność organizacyjna oraz aktywność dydaktyczna. Przy ocenie pracownika uwzględnia się też wyniki ankiet studenckich wypełnianych w USOS-web po każdym semestrze. Innym narzędziem oceny pracownika są systematyczne hospitacje zajęć. Podlegają im niesamodzielnymi nauczyciele akademicki raz na dwa lata. Plan hospitacji na dany rok akademicki przygotowuje dyrektor IHiSM. Po każdej hospitacji sporządzany jest protokół, w którym zamieszcza się ocenę zajęć, po czym przeprowadzana jest rozmowa z osobą hospitowaną na temat ich przebiegu. Wyniki hospitacji brane są pod uwagę przy przedłużaniu zatrudnienia, awansach i okresowych ocenach pracowników. W ocenie pracowników dydaktyczno-naukowych oraz w stosowanym systemie motywacyjnym osiągnięcia dydaktyczne nie odgrywają większego znaczenia, zdecydowanie ustępując działalności naukowej.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Zasoby kadrowe Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych pozwalają potencjalnie na prawidłową realizację efektów kształcenia, zwłaszcza odnoszących się do dyscypliny historia. Dorobek naukowy przedstawicieli dyscypliny historia, częściowo można odnieść także do pozostałych wskazanych w programie studiów dyscyplin z obszaru nauk humanistycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia. W zakresie obszaru nauk społecznych zajęcia na ocenianym kierunku prowadzą przedstawiciele pedagogiki i psychologii, natomiast pozostałe dyscypliny: nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, nauki o zarządzaniu i prawo, do których przypisane zostały efekty kształcenia nie mają swoich reprezentantów. Potencjał kadrowy IHiSM nie zawsze jest wykorzystywany we właściwy sposób, co ma wyraz w niewłaściwym przyporządkowaniu części specjalistycznych przedmiotów. Jednostka prowadzi przemyślaną politykę kadrową w odniesieniu do rozwoju naukowego kadry, mniejszą wagę

przykładając w jej założeniach do powiązania problematyki prowadzonych badań ze specjalistycznymi modułami zajęć przewidzianymi w programie studiów. Powyższe uchybienia możliwe są jednak do likwidacji poprzez analizę dorobku naukowego poszczególnych pracowników w kontekście programu studiów i wspomaganie rozwoju badań naukowych w obszarach, w których zdiagnozowano by ewentualne braki.

Jednostka stara się wypełnić formalne wymogi związane z minimum kadrowym wprowadzając do niego jednego przedstawiciela obszaru nauk społecznych, co jednak – biorąc pod uwagę strukturę i liczbę dyscyplin z zakresu nauk społecznych przypisanych do efektów kształcenia – z punktu widzenia jakości realizacji efektów kształcenia odpowiadających temu obszarowi ocenić należy za działanie niewystarczające.

Wśród wskazanych osób do minimum kadrowego nie można zaliczyć przedstawiciela obszaru nauk społecznych, ponieważ nie reprezentuje on żadnej z dyscyplin naukowych, do których zostały przypisane efekty kształcenia. Tym samym Jednostka **nie spełnia minimum kadrowego na studiach I i II stopnia.**

Ocena zadowalająca podyktowana jest niespełnianiem przez Jednostkę minimum kadrowego w zakresie obszaru nauk społecznych.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. uzupełnić minimum kadrowego w zakresie obszaru nauk społecznych;
2. zapewnić w większym stopniu w strukturze minimum kadrowego osób o kwalifikacjach odpowiadających dyscyplinom, do których zostały przypisane efekty kształcenia;
3. zapewnić wśród kadry prowadzącej zajęcia osoby posiadające dorobek naukowy w zakresie wszystkich dyscyplin naukowych, do których zostały przypisane efekty kształcenia;
4. zapewnić właściwą obsadę wszystkich modułów zajęć w powiązaniu z dorobkiem naukowym osób je prowadzących;
5. uwzględnić w większym stopniu w polityce kadrowej powiązania problematyki prowadzonych badań z potrzebami dydaktycznymi kierunku;

6. lepiej przygotować kadrę dydaktyczną w zakresie indywidualizacji metod kształcenia, zwłaszcza w początkowym okresie studiów.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym częściowo stanowi element polityki IHiSM, a częściowo wynika z inicjatyw i kontaktów pracowników Instytutu i odbywa się na trzech płaszczyznach:

1. Płaszczyzna ta polega przede wszystkim na rozwijaniu nieformalnych kontaktów naukowych z pracownikami różnych instytutów historii (UAM, UMK, UW_r, UŚ, UW, UG, UZ, UWM), a także instytutów historii sztuki (UJ, KUL, UAM). Współpraca o podobnym charakterze obejmuje także Polską Akademię Nauk, Akademię Umiejętności w Krakowie i Instytut Pamięci Narodowej, a także Wyższe Seminarium Duchowne w Bydgoszczy. Wymiar sformalizowany kontakty te uzyskują przy okazji przygotowywania recenzji wydawniczych monografii i artykułów publikowanych w czasopiśmie naukowych, wspólnego organizowania konferencji, konkursów, udziału w sympozjach, przygotowywania wspólnych publikacji naukowych. Forum podobnych kontaktów są także Polskie Towarzystwo Historyczne, Bydgoskie Towarzystwo Naukowe, Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy oraz mniejsze stowarzyszenia regionalne.
2. Inna płaszczyzna współpracy wiąże się z przygotowywaniem ekspertyz, które zlecane są poszczególnym pracownikom, a nie IHiSM, które zlecane są przez instytucje zajmujące się gromadzeniem i ochroną zabytków, wśród nich Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, Muzeum Oświaty w Bydgoszczy i Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Ważną rolę odgrywa współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu wraz z delegaturami w Pile, Kaliszu, Koninie, Lesznie oraz Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Toruniu.
3. Ostatnia płaszczyzna kontaktów to działania na rzecz popularyzacji historii w Bydgoszczy i regionie. Najważniejszą inicjatywą jest zinstytucjonalizowany i prowadzony pod patronatem IHiSM trzyetapowy „Konkurs Wiedzy o Kazimierzu Wielkim” przeznaczony dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Druga inicjatywa IHiSM to oferta wykładów skierowana do młodzieży szkolnej, która została ujęta w program „Poniatowskiego 12 – Spotkania z Klio”. Propagowanie wiedzy historycznej

wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców regionu odbywa się także w ramach Bydgoskiego Festiwalu Nauki. Nieco odmienny charakter ma Wszechnica Regionalna. Program ten jest pomyślany, jako platforma wymiany idei, dla której IHiSM pełni rolę gospodarza i organizatora. Wszechnica obejmuje cykl spotkań z zaproszonymi gośćmi, którzy prezentują wykłady o różnej tematyce, najczęściej związanej z regionem kujawsko-pomorskim. Wszechnica jest skierowana do młodzieży, studentów i osób zainteresowanych sprawami regionu, jej celem jest promocja historii, bogactwa kulturowego, potencjału gospodarczego, naukowego, sportowego, walorów przyrodniczych i atrakcyjność turystycznej regionu.

Ponadto niektórzy pracownicy IHiSM biorą udział w organizowaniu innych konkursów (np. Wojewódzki Konkurs im. gen. bryg. Elżbiety Zawackiej „Oni tworzyli naszą historię”, Olimpiada Historyczna Gimnazjalistów, Konkurs Wiedzy o Prezydencie RP i wojewodzie pomorskim Władysławie Raczkiewiczu). Działania powyższe nie ograniczają się jedynie do młodzieży szkolnej, ale dotyczą także osób dorosłych. IHiSM ściśle współpracuje z działającymi w Bydgoszczy i okolicy grupami rekonstrukcyjnymi. Pracownicy IHiSM prowadzą wykłady dla pensjonariuszy domu prowadzonego przez Siostry Albertynki w Bydgoszczy oraz dla osadzonych w więzieniu w Koronowie. Są też zaangażowani w wykłady w ramach działających w Bydgoszczy i regionie Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Jednostka ma podpisane formalne umowy o współpracy z placówkami muzealnymi, edukacyjnymi i archiwistycznymi regionu, nie organizuje jednak cyklicznych spotkań z przedstawicielami tych instytucji, wynikiem których mogłoby być doskonalenie kształcenia na ocenianym kierunku. Relacje te są zazwyczaj dwustronne, wynikające z bieżących potrzeb, jak np. poszukiwanie wsparcia w zakresie przeniesienia kształcenia nauczycieli z poziomu ogólnouczonego na poziom kierunku. Działania te zakończyły się zresztą sukcesem. Współpraca z jednostkami edukacyjnymi ma najbardziej intensywny charakter. Potencjał pozostałych interesariuszy wykorzystywany jest przez Jednostkę w mniejszym stopniu, a mogliby oni służyć swą opinią zwłaszcza w zakresie kształcenia na specjalnościach:

1. historia ustroju i administracji,
2. militarystyka oraz
3. turystyka historyczno-kulturowa.

Jest to istotne zwłaszcza w aspekcie obowiązkowych, powiązanych ze specjalnością, praktykach zawodowych, w zakresie których konieczna wydaje się dobra współpraca z instytucjami administracji państwowej i samorządowej, organizacjami turystycznymi oraz biurami podróży i jednostkami muzealnymi. Jednak Władze Jednostki sygnalizują chęć

zniesienia praktyk, co w ocenie ZO nie wpłynie korzystnie na realizację efektów kształcenia zwłaszcza tych dotyczących umiejętności. Jednostka deklaruje, że włączyła przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w proces tworzenia kierunkowych efektów kształcenia w 2012 roku, ale modyfikacje efektów w 2015 roku odbyła się bez ich udziału.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym częściowo stanowi element polityki IHiSM, a częściowo wynika z inicjatyw i kontaktów pracowników Instytutu i odbywa się na trzech płaszczyznach, związanych głównie z aktywnością naukową i popularyzatorską na rzecz środowiska społecznego. Jednostka ma podpisane formalne umowy o współpracy z placówkami muzealnymi, edukacyjnymi i archiwistycznymi regionu, nie organizuje jednak cyklicznych spotkań z przedstawicielami tych instytucji, wynikiem których mogłoby być doskonalenie kształcenia na ocenianym kierunku. Relacje te są zazwyczaj dwustronne, wynikające z bieżących potrzeb. Najbardziej intensywny charakter ma współpraca z jednostkami edukacyjnymi. Potencjał pozostałych interesariuszy wykorzystywany jest przez Jednostkę w mniejszym stopniu, a mogliby oni służyć swą opinią zwłaszcza w zakresie kształcenia na specjalnościach: historia ustroju i administracji, militarystyka oraz turystyka historyczno-kulturowa w zakresie których konieczna wydaje się dobra współpraca z instytucjami administracji państwowej i samorządowej, organizacjami turystycznymi oraz biurami podróży i jednostkami muzealnymi.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. zachować praktyki zawodowe;
 1. podjąć działania w celu intensyfikacji współpracy z jednostkami otoczenia społeczno-gospodarczego w zakresie oceny i modernizacji programu kształcenia oraz organizacji praktyk zawodowych..

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych prowadzi rozbudowaną współpracę z jednostkami zagranicznymi. W ramach programu Erasmus/Erasmus+ studenci historii mogą korzystać z umów Universität Passau (Niemcy), Uniwersytet w Trnawie (Słowacja) i Uniwersytet Mugla, Canakkale 18 Mart University (Turcja). Ponadto kadra akademicka prowadząca zajęcia na kierunku historia może korzystać w ramach umów podpisanych dla innych kierunków prowadzonych przez IHiSM: NLA University College Bergen (Norwegia) Constantine the Philosopher University of Nitra i Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja).

Studenci historii i pracownicy Instytutu mogą ponadto uczestniczyć w wymianie międzynarodowej na podstawie umów dwustronnych podpisanych przez UKW z innymi ośrodkami akademickimi (obecnie 31 uczelni z 15 krajów; 14 krajów przyjmuje zarówno studentów, jak i nauczycieli akademickich, natomiast Irlandia tylko nauczycieli akademickich). Liczba kontaktów UKW w ramach umów bilateralnych z każdym rokiem wzrasta. W roku 2016 podpisano pięć kolejnych porozumień z uczelniami w Grecji, Niemczech, Turcji, we Włoszech i na Węgrzech.

W ostatnim czasie – co dostrzegają autorzy *Raportu samooceny* – proces umiejdzynarodowienia kształcenia nie tylko nie ulega rozwojowi, ale wręcz przeżywa pewien regres. Dotyczy to zwłaszcza udziału studentów kierunku historia w programie Erasmus/Erasmus+. Przez ostatnie trzy lata żaden student nie skorzystał z tego programu. Na rok przyszły zrekrutowano jednego studenta. Jednostka upatruje przyczyn tego stanu rzeczy w niżu demograficznym, niskiej atrakcyjności programu pod względem finansowym i koniecznością ponoszenia przez kandydatów dodatkowych kosztów, oraz barierą językową.

Biorąc pod uwagę rozbudowaną naukową współpracę międzynarodową i potencjalne możliwości wyjazdów zagranicznych dla studentów Jednostka powinna w większym zakresie wprowadzać kształcenie językowe i przedmioty prowadzone w językach obcych. W tym kontekście należy się krytycznie odnieść do pomysłu władz UKW zmniejszenia w programach studiów liczby godzin przeznaczonych na lektorat języka obcego. Trzeba jednocześnie zauważyć, że w ramach programu studiów podjęto w IHiSM już działania zmierzające do podniesienia poziomu znajomości języków obcych w obszarze słownictwa specjalistycznego, wprowadzając poza lektoratami przedmiot translatorium obcojęzycznych tekstów źródłowych. W tym celu w IHiSM został zatrudniony profesor wizytujący z University of Massachusetts.

Czynione są starania o zatrudnienie kolejnego pracownika w tym charakterze. Należałoby jednak postulować wprowadzenie oferty zajęć w językach obcych odpowiadających merytorycznie dyscyplinom nauki, do których zostały przypisane efekty kształcenia. W tym zakresie jednostka mogłaby skorzystać z ofert przygotowywanej dla zagranicznych studentów przyjeżdżających w ramach programu Erasmus+.

Z myślą o nich prowadzona jest anglojęzyczna strona UKW z rozbudowaną podstroną Erasmus+. Za jej pośrednictwem przyjeżdżający studenci wybierają zajęcia z całej uczelnianej oferty zajęć, w tym zajęć obcojęzycznych, których część (w języku angielskim lub rosyjskim) jest prowadzona przez pracowników IHiSM. Oferta ta publikowana jest w formie listy w pliku Excel, zawiera jedynie informacje o wydziale i instytucie, tytule przedmiotu, prowadzącym, języku, liczbie punktów ECTS, liczbie godzin i semestrze prowadzania zajęć. Brak jest sylabusów przedmiotów. Oferta kierowana przez IHiSM do studentów zagranicznych w zakresie problematyki historycznej jest bardzo uboga, zawiera dwa trzydziestogodzinne kursy w zakresie polityki historycznej i ruchu feministycznego w Polsce, prowadzone przez tę samą osobę w języku angielskim lub francuskim. Łączna liczba punktów, którą można uzyskać w semestrze wynosi 8 ECTS. Studenci zagraniczni mogą uzyskać brakujące punkty w ramach innych dyscyplin nauki, ale krytycznie należy ocenić tak skonstruowaną ofertę, która nie daje możliwości bliższego poznania historii i kultury kraju przyjmującego, co może być jednym z motywów podjęcia studiów w Polsce.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych prowadzi rozbudowaną współpracę z jednostkami zagranicznymi. Studenci i pracownicy mogą uczestniczyć w wymianie międzynarodowej na podstawie umów dwustronnych podpisanych przez UKW oraz w wymianie w ramach programu Erasmus/Erasmus+. Z możliwości wyjazdu korzystają przede wszystkim pracownicy naukowci. Ich kontakty międzynarodowe koncentrują się głównie na działalności naukowo-badawczej i w nikłym stopniu przekładają się na praktykę dydaktyczną, brak jest w tym zakresie systemowych rozwiązań, które pozwoliłyby na wykorzystanie zagranicznych wzorców w planowanie rozwoju kierunku studiów. Jest to tym bardziej istotne, że proces umiędzynarodowienia kształcenia na kierunku historia nie tylko nie ulega rozwojowi, ale wręcz przeżywa pewien regres. Dotyczy to zwłaszcza udziału studentów w programie Erasmus/Erasmus+. Jednostka upatruje przyczyn tego stanu rzeczy m.in. w barierze językowej. W tym kontekście należy się krytycznie odnieść do pomysłu władz UKW zmniejszenia w programach studiów liczby godzin przeznaczonych na lektorat języka obcego. Trzeba

jednocześnie zauważyć, że w ramach programu studiów podjęto w IHiSM już działania zmierzające do podniesienia poziomu znajomości języków obcych w obszarze słownictwa specjalistycznego. Należałoby jednak postulować wprowadzenie oferty zajęć w językach obcych odpowiadających merytorycznie dyscyplinom nauki, do których zostały przypisane efekty kształcenia.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. zintensyfikować działania na rzecz międzynarodowej mobilności studentów;
2. zapewnić w programie studiów I stopnia liczbę godzin lektoratu języka obcego, pozwalającej na uzyskanie przez studentów jego znajomości na poziomie B2 ESOKJ;
3. wprowadzić do oferty dydaktycznej zajęcia prowadzone w językach obcych przeznaczonych dla studentów polskich;
4. wypracować system pozwalający na wykorzystanie w projektowaniu rozwoju kierunku doświadczeń wynikających z kontaktów międzynarodowych.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 6.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa.
- 6.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 6.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium

7.1

Zajęcia na kierunku historia począwszy od roku akademickiego 2014/2015 odbywają się w budynku przy ulicy ks. Józefa Poniatowskiego 12. Jest to gmach szkoły podstawowej, który przed przekazaniem na potrzeby dydaktyczne UKW przeszedł on gruntowne prace modernizacyjne, w tym zakresie pełnego dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchowymi oraz spełnienia przepisów BHP. Mimo daleko posuniętych prac adaptacyjnych zachowany został dawny układ izb lekcyjnych oraz ich wielkość. W budynku tym mają siedzibę jeszcze dwa inne instytuty UKW (Instytut Nauk Politycznych, Instytut Biologii Eksperymentalnej).

Zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo wyraża się w wyznaczeniu specjalnych miejsc parkingowych, umożliwiających wygodny podjazd samochodem, wyposażeniu budynku w podjazdy i windę, odpowiednim dostosowaniu sanitariatów. W zakresie wyposażenia socjalnego dla wszystkich studentów w budynku zainstalowano automaty z napojami gorącymi, zimnymi i słodzącymi. Około 300 m od siedziby IHiSM znajduje się stołówka akademicka.

Do realizacji potrzeb dydaktycznych IHiSM korzysta z 5 sal, z których największa przeznaczona jest dla 50 osób, zaś najmniejsza dla 18 osób. Są one widne i przestronne, usytuowane od strony zachodniej. Przekazaniu budynku do użytku towarzyszyło jego wyposażenie w sprzęt dydaktyczny, przy czym w części sal nie ma jeszcze rolet i ekranów. Jednostka dysponuje wystarczającą liczbą rzutników multimedialnych (przenośnych i zainstalowanych na stałe) oraz laptopów do celów dydaktycznych.

Nauczyciele akademicki mają do swojej dyspozycji pokoje – siedziby zakładów i katedr. Pokoje te służą również celom dydaktycznym. Odbywają się w nich seminaria oraz służą jako sale wykładowe dla mniejszych grup. Studenci i pracownicy mają swobodny dostęp do WiFi.

Do 2013 roku IHiSM posiadał własny wydzielony księgozbiór, który wraz z oddaniem do użytku nowego gmachu Biblioteki UKW został włączony do ogólnego zasobu. Biblioteka znajduje się w odległości około 600 m od siedziby Instytutu i jej zasoby zaspokajają główne potrzeby dydaktyczne służące włączaniu studentów do prowadzenia badań naukowych. Do celów dydaktycznych IHiSM korzysta także do realizacji poszczególnych tematów zajęć lub całych przedmiotów z infrastruktury Archiwum Państwowego w Bydgoszczy.

Infrastruktura ta umożliwia realizację przez studentów efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku, w tym w zakresie przygotowania do prowadzenia badań lub zapewnienia udziału w tych badaniach.

7.2

Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego od 1 października 2013 roku funkcjonuje w nowoczesnym gmachu przy ul. Szymanowskiego 3. Całkowita jej powierzchnia wynosi 18 000 m², znajdują się w niej nowoczesne magazyny, pracownie internetowe i multimedialne, czytelnie, pomieszczenia do pracy indywidualnej i grupowej, sale dydaktyczne, jak również duży obszar z wolnym dostępem do półek oraz przestrzenie społeczne, wystawowe i sala konferencyjna. Budynek jest w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Biblioteka została uhonorowana dyplomem „Przyjazny 2013” przyznany przez Bydgoski Oddział SARP za troskę o jakość przestrzeni dla wszystkich użytkowników w kategorii budynków użyteczności publicznej.

Zasoby Biblioteki UKW liczą blisko 800 tys. woluminów książek, ponad 35 tys. jednostek zbiorów specjalnych, blisko 60 tys. roczników czasopism i 2 tys. zbiorów elektronicznych. Uczelnia zapewnia studentom dostęp do literatury zalecanej w sylabusach przedmiotów. Uczelniany system biblioteczny umożliwia dostęp do dziewięciu pełnotekstowych i bibliograficznych międzynarodowych baz danych. Księgozbiór każdej z dziedzin jest systematycznie powiększany poprzez zakupy, dary i wymianę. Większość księgozbioru stanowią publikacje o tematyce historycznej tak w języku polskim jak i w językach obcych. Bardzo cenną częścią tego zbioru jest księgozbiór Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego zakupiony przed wieloma laty staraniem pracowników IHiSM oraz darowizny. Do chwili obecnej około 79% zbiorów zostało włączone do systemu bibliotecznego Horizon, co umożliwia czytelnikom zamawianie ich zarówno na terenie biblioteki, jak i z dowolnego urządzenia podłączonego do Internetu. W Repozytorium UKW pracownicy IHiSM deponują również swoje publikacje. Tym samym są one dostępne szerszemu odbiorcy, a zwłaszcza studentom przygotowującym się do zajęć.

Aktualność, zakres tematyczny oraz zasięg językowy zasobów bibliotecznych, informacyjnych oraz edukacyjnych dostosowane są do potrzeb wynikających z realizacji procesu kształcenia na kierunku historia, w tym w szczególności zdobywania przez studentów pogłębionej wiedzy i umiejętności i kompetencji społecznych mających na celu osiągnięcie przez studentów przygotowania do prowadzenia badań na studiach I stopnia lub zapewnienia udziału w badaniach na studiach II stopnia. Ponadto dzięki wypożyczalni międzybibliotecznej studenci mają możliwość korzystania ze zbiorów innych bibliotek krajowych i zagranicznych.

Informacje o usługach, jakie oferuje biblioteka, studenci uzyskują podczas szkoleń bibliotecznych i od prowadzących zajęcia. Dotyczy to także szczególnych ułatwień dotyczących osób z różnymi dysfunkcjami. Strona internetowa biblioteki posiada wersję wysokokontrastową umożliwiając osobom niedowidzącym, korzystanie z serwisu bibliotecznego w tym katalogów internetowych, pomieszczenia biblioteczne oznakowane są napisami w języku Braille'a, wypożyczalnia dysponuje usługą Tłumacza Migam, która umożliwia natychmiastowe połączenia wideo z tłumaczem języka migowego z poziomu przeglądarki internetowej, aplikacji mobilnej oraz dowolnego urządzenia wyposażonego w kamerę i z podłączeniem do Internetu. Biblioteka i miejsca pracy wyposażone są też w specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie, które umożliwia realizację procesu kształcenia oraz prowadzenie badań przez osoby niepełnosprawne.

Jednostka w chwili obecnej dysponuje w pełni zmodernizowanym gmachem. W zakresie infrastruktury wymaga on jedynie doposażenia w rolety i ewentualnie w pracownię

komputerową umożliwiającą prowadzenie zajęć z wykorzystaniem zasobów sieciowych. Pracownicy Instytutu i studenci stwierdzali jednak, że często wolą korzystać z własnego cyfrowego sprzętu mobilnego, którym logują się do uczelnianej sieci WiFi. Bardziej odczuwalny jest brak własnej biblioteki, aczkolwiek nie ma problemu, aby pracownicy realizowali zajęcia w salach dydaktycznych pobliskiej Biblioteki UKW, o ile potrzebują wykorzystywać publikacje na zajęciach. Na wyposażeniu Instytutu jest zbiór historycznych map ściennych, które są nadal wykorzystywane.

Natomiast zupełnie inne perspektywy rozwoju ma Biblioteka Główna UKW. Zaprojektowano ją i umocowano statutowo, jako nowoczesną jednostkę biblioteczno-informacyjną nastawioną na permanentny rozwój i stałe monitorowanie aktualności zasobów (*Uchwała Senatu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego Nr 125/2014/2015 z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, § 20*). Kluczową w tym względzie rolę spełnia Rada Biblioteczna, jako ciało reprezentujące całe środowisko akademickie (przedstawiciele nauczycieli akademickich każdego z wydziałów, delegat doktorantów, delegat student) i czuwające nad ustalaniem kierunków działalności biblioteczno-informacyjnej stosownie do potrzeb procesu badawczego i dydaktycznego Uniwersytetu.

7.3

Uczelnia dokonuje bieżącej oceny infrastruktury naukowo-dydaktycznej, czego efektem są działania służące jej utrzymaniu w stopniu umożliwiającym realizację efektów kształcenia czy dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ocena ta jest kompleksowa i bierze się w niej pod uwagę opinie studentów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych dysponuje nowoczesną infrastrukturą dydaktyczną w tym w pełni dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych, która zapewnia osiągnięcie przez studentów efektów kształcenia, w tym przygotowania i włączania do prowadzenia badań naukowych. Dokończenia wymaga wyposażanie Instytutu w rolety i ekrany. W razie potrzeb IHiSM korzysta także z infrastruktury Archiwum Państwowego w Bydgoszczy. Warunki studentom do prowadzenia badań naukowych zapewnia przede wszystkim Biblioteka UKW, która mieści się w nowoczesnym gmachu, w pełni przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych i dysponuje oprogramowaniem komputerowym i wyposażeniem pozywającym na uczenie się prowadzenie badań przez osoby z różnymi dysfunkcjami. Biblioteka posiada księgozbiór w pełni zaspokajający potrzeby

dydaktyczne studentów historii oraz umożliwiający prowadzenie badań naukowych na poziomie prac dyplomowych oraz prac badawczych kadry i projekt wspólnych ze studentami. Infrastruktura ta podlega bieżącej ocenie i jest uzupełniana i modernizowana.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. dokończyć wyposażanie sal dydaktycznych w rolety i ekrany.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1

Wspieranie studentów przez nauczycieli akademickich ma miejsce na kilku płaszczyznach. Przede wszystkim wsparcie to widoczne jest w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia. Oferowane przez nich wsparcie obejmuje nie tylko tradycyjne metody, takie jak możliwość uczestnictwa w konsultacjach, czy pomocy świadczonej drogą mailową.

Równie istotne w procesie wspierania studentów do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia są działania zmierzające do aktywizacji studentów m.in. przez polecanie dodatkowej, uzupełniającej literatury przedmiotu, która poszerza ich wiedzę o dodatkowe treści, które nie znajdują się w programie zajęć. Taka inspirująca postawa kadry dydaktycznej na kierunku „historia” niewątpliwie rozbudza zainteresowania studentów do studiowania.

Rozwój naukowy studentów jest wspierany na etapie działalności badawczej powiązanej z przygotowywaniem pracy dyplomowej i magisterskiej. Jednostka przygotowała wzór zaświadczenia, które umożliwia studentom dostęp do archiwum, bądź muzeów lub innych placówek, w których znajdują oni materiały źródłowe niezbędne do prowadzenia badań. Studenci na spotkaniu z ZO pozytywnie odnieśli się także do wsparcia i zrozumienia ze strony Władz Jednostki, które m. in. na prośbę studentów uruchomiły dodatkowe „translatorium z języka niemieckiego”, mimo że zostało ono wybrane tylko przez dwójkę studentów.

Szczególnie pozytywnie oceniają organizowane przez Jednostkę objazdy naukowe, w których bardzo chętnie uczestniczą, mimo, że objazdy te nie są w całości finansowane przez Uczelnię. Jednak w ocenie studentów koszty jakie ponoszą za udział w tygodniowym objeździe są stosunkowo niewielkie (np. do Warszawy - 50 zł). O tym, jak cenne i wzbogacające ich doświadczenie są to wyjazdy świadczyć może fakt, że podczas spotkania z ZO wskazali, iż chętnie uczestniczyliby co roku w takich objazdach naukowych, a nie tylko raz w ciągu studiów I i II stopnia. Rozwój naukowy studentów jest również wspierany w ramach działalności Studenckiego Koła Historycznego (członkiem koła może zostać każdy aktywny i zainteresowany historią student Uczelni). Członkowie SKH angażują się nie tylko w organizację konferencji, konkurs wiedzy o Kazimierzu Wielkim, ale również publikują w wydawanym raz na kwartał „Merkuriuszu historyków” (który dostępny jest on-line), a także organizują jednodniowe objazdy naukowe m.in. „objazd szlakiem cmentarzy ewangelickich”. Studenci korzystają z pomocy i wsparcia opiekuna koła naukowego we wszystkich działaniach związanych z funkcjonowaniem koła; podkreślając przy tym doskonałą współpracę.

Na wizytowanym kierunku powołano opiekunów roku, których zadaniem jest nie tylko wspieranie studentów w procesie kształcenia, ale i pośredniczenie w rozwiązywaniu konfliktów pomiędzy studentami a Władzami Instytutu. Do chwili przeprowadzonej oceny programowej nie zaistniały w Instytucie i na Wydziale sytuacje wymagające ich interwencji. Mimo tego studenci mają świadomość roli, jaką mogą odegrać opiekunowie. Korzystają także ze wsparcia opiekuna praktyk, który zbiera opinie studentów dotyczące praktyk oraz przeprowadza niezapowiedziane hospitacje miejsc praktyk, czuwając nad ich realizacją i jakością.

W systemie wsparcia studentów i motywowania do osiągania efektów kształcenia istotną rolę pełni także informacja zwrotna, jaką studenci uzyskują od nauczycieli akademickich, po zweryfikowaniu osiągniętych efektów kształcenia. W przypadku, gdy weryfikacja następuje w formie egzaminu ustnego studenci od razu uzyskują informację zwrotną odnoszącą się do określenia stopnia osiągnięcia przez nich zakładanych efektów kształcenia, zaś kolokwia będące elementem oceny etapowej omawiane są przez nauczycieli akademickich na ostatnich zajęciach w cyklu.

Jednym z elementów systemu opieki nad studentami jest także funkcjonujący na UKW system pomocy materialnej. Studenci na spotkaniu z ZO wskazali, że mogą korzystać ze stypendiów rektorskich, socjalnych, specjalnych oraz z zapomóg. Zdaniem studentów system rozpatrywania wniosków funkcjonuje sprawnie, a Dział do spraw studenckich Jednostki udziela wyczerpujących informacji i pomocy osobom na etapie składania wniosków. Stosowane kryteria przyznawania stypendiów są dopasowane do m.in. specyfiki kierunku.

Jednak punkty przyznawane za organizację i udział w konferencjach według ich oceny są zbyt mało przejrzyste. Na spotkaniu z ZO padł postulat zgłoszony przez studentów, aby oddzielić pulę stypendiów przyznawanych za osiągnięcia naukowe od puli stypendiów za osiągnięcia sportowe. Studenci uczestniczą w procesie przyznawania świadczeń materialnych, a na poziomie uczelni funkcjonuje Komisja ds. Socjalnych działająca przy Samorządzie Studenckim UKW, która co roku zbiera opinie w sprawach dot. przyznawania pomocy materialnej.

Pozytywnie oceniono wsparcie ze strony administracji Jednostki/Wydziału w pełni przygotowanej i odpowiadającej na potrzeby studentów.

Zarówno studenci, jak i pracownicy ocenianego kierunku, a także Pełnomocnik Rektora UKW ds. osób niepełnosprawnych poinformowali, że osoby niepełnosprawne mają swojego opiekuna, opłacanego przez Uczelnię, a ich problemy i potrzeby są rozpatrywane indywidualnie przez władze Jednostki i Uczelni. W związku z tym wsparcie studentów ma charakter dostosowany do indywidualnych potrzeb studenta, co pozwala im na uczestniczenie w życiu akademickim bez większych przeszkód.

Przed rozpoczęciem roku akademickiego odbywa się spotkanie ze studentem z niepełnosprawnościami i jego rodzicami w biurze, a potem także spotkanie z przedstawicielami instytutu. Przedstawiciele Instytutu są odpowiedzialni za przekazanie informacji do nauczycieli akademickich np. wytycznych jak pracować ze studentem z zespołem Aspergera, które przygotowało biuro. Biuro stara się utrzymywać bieżący kontakt ze swoimi podopiecznymi i zapewniać odpowiednie wsparcie w procesie dydaktycznym dla studentów z niepełnosprawnościami. Np. student z zespołem Aspergera co miesiąc przychodzi na spotkania z pełnomocnikiem, dzielić się swoją opinią na temat kierunku, utrzymuje stały kontakt z opiekunem roku, ma zapewnioną pomoc psychologa oraz wsparcie biura np. gdy pojawiły się problemy logistyczne z rejestracją w systemie USOS pracownicy biura przeszkolili studenta. Biuro zapewnia także wsparcie np. podczas wyjazdów terenowych, dbając o zapewnienie odpowiedniego miejsca noclegowego, które jest dostosowane do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami. Studenci z niepełnosprawnościami mogą za pośrednictwem uczelni zatrudnić na umowę zlecenie asystenta, który pomaga w przemieszczaniu się i w procesie dydaktycznym. W pierwszej kolejności rekrutacja jest prowadzona wśród studentów, ale asystentami mogą zostać także rodzice lub opiekunowie studentów. Asystenci uczestniczą w szkoleniach min. organizowanych przez Polski Związek Niewidomych.

W obrębie uczelni działa także Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych, które prowadzi głównie działania terapeutyczne i integracyjne.

Od roku akademickiego 2016/17 został wprowadzony na UKW internetowy system zapisywania się na zajęcia (USOSweb). Studenci wyjątkowo uzdolnieni mogą korzystać z indywidualnego programu studiów (IPS) oraz z indywidualnej organizacji studiów (IOS) – patrz *Regulamin Studiów*, § 16 i 17.

Dodatkowo na UKW działa Biuro Karier, które oferuje studentom i absolwentom konsultacje indywidualne i grupowe z doradcą zawodowym, zapewnia dostęp do aktualnych ofert pracy, praktyk i staży, informacji o szkoleniach i spotkaniach z pracodawcami, udziela porad w zakresie metod poszukiwania pracy, zakładania własnej działalności gospodarczej itp. Biuro zajmuje się również monitorowaniem karier zawodowych absolwentów UKW. Aktualnie prowadzony jest projekt pt. „Biuro karier pomostem do kariery” skierowany do studentów ostatnich roczników, w tym również dla historii.

Jesienią każdego roku organizowane są w Bydgoszczy Targi Pracy, w których uczestniczą uczelnie bydgoskie, w tym również UKW. Jest to okazja dla studentów do zapoznania się z ofertami pracy i bezpośredniego kontaktu z pracodawcami.

8.2

Studenci mają zapewniony udział w procesie doskonalenia systemu opieki i wsparcia studentów za pośrednictwem ankiety oraz „Spotkaniom Posesyjnym” organizowanym przez Samorząd Studentów. Samorząd Studencki Wydziału Humanistycznego UKW na podstawie przeprowadzanych przez system USOS ankiet proponuje działania naprawcze, które przedstawia Władzom Wydziału. Ponadto Samorząd samodzielnie realizuje osobne badania ankietowe skierowane do studentów Wydziału (w formie papierowej). Zapewniają one dużo większy odsetek odpowiedzi – w zeszłym roku ankiety w wersji papierowej wypełniło ok. 400 osób, podczas gdy z możliwości wypełnienia ankiet w USOSie skorzystało 121 osób. Każdorazowo po zakończeniu „Spotkań PoSesyjnych” Samorząd przekazuje Władzom Jednostki raport oraz odbywa się spotkanie podsumowujące wyniki badań (należy jednak podkreślić, że przedstawiciele Samorządu obecni na spotkaniu z ZO PKA nie przekazywali raportu ze „Spotkań Posesyjnych”). Studenci oraz przedstawiciele samorządu na spotkaniu z ZO podkreślali problem anonimowości ankiet wypełnianych przez system USOS, co może mieć wpływ na niski odsetek odpowiedzi.

W ocenie studentów Jednostka zapewnia kompleksowy i bieżący przepływ wszelkich informacji związanych z opieką i wsparciem studentów poprzez strony internetowe Instytutu, Wydziału oraz Uczelni – w zakresie istniejących elementów systemu. Do tej pozytywnej oceny również przychyliła się ZO PKA.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

W ocenie studentów jedną z najmocniejszych stron wizytowanego kierunku jest możliwość realizacji ambicji naukowych, co bezpośrednio wpisuje się w ideę profilu ogólnoakademickiego. O wysokim poziomie opieki oraz wsparcia studentów świadczyć może także fakt, że podczas spotkania z ZO PKA studenci nie potrafili wymienić słabszych stron studiowanego kierunku. Podkreślali za to dobrą ich zdaniem kadrę naukowo-dydaktyczną oraz możliwość wsparcia ze strony nauczycieli akademickich w celu realizowania swoich zainteresowań badawczych.

W systemie opieki i wsparcia studentów istotną rolę odgrywają nauczyciele akademicy (w szczególności zaś opiekunowie poszczególnych roczników), Władze Jednostki oraz pracownicy obsługi administracyjnej. Studenci mają zapewnione odpowiednie wsparcie socjalne oraz wsparcie opiekunów praktyk i Biura Karier w zakresie rozwijania swojej kariery i wejścia na rynek pracy. Studenci zainteresowani rozwojem badawczym mogą realizować się w ramach Studenckiego Koła Historycznego albo indywidualnie przy pomocy udzielanej przez nauczycieli akademickich. Nad studentami z niepełnosprawnościami opiekę sprawuje Pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych oraz Biuro ds. osób niepełnosprawnych, które czuwa nad przebiegiem procesu kształcenia.

Studenci mają zapewniony udział w procesie doskonalenia systemu opieki i wsparcia studentów za pośrednictwem ankiety oraz „Spotkaniom Posesyjnym” oraz poprzez działania Samorządu Studentów. W ocenie ZO istnieje kompleksowy system informacji dotyczący opieki i wsparcia studentów w Jednostce.

Dobre praktyki

Należy do nich zaliczyć:

1. przyjęcie procedury współpracy z wydziałowym samorządem studentów;
2. regularne organizowanie spotkań przedstawicieli Władz Jednostki z przedstawicielami Samorządu Studentów;

Zalecenia

Należy:

1. rozważyć możliwość wprowadzenia objazdów naukowych co roku;
2. wypracować przejrzysty system punktacji odnoszący się do działalności studentów w procesie oceny przyznawania stypendiów.

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
<i>System pkt. ECTS nie został dobrze skonstruowany. Wskazuje na to porównanie liczby przyznanych pkt. dla poszczególnych kursów z sylabusami. Archeologii ziem polskich przyznano 10 pkt. (w tym 2 pkt za 60 h kontaktowych, zal. na ocenę, wykład i konwersatorium), kursom zaś z poszczególnych epok 5 pkt (w tym 2 pkt za 60 h kontaktowych, egz. i zal., wykład i konwersatorium). Z kolei historii filozofii przyznano 5 pkt (w tym 1 pkt z 30 h kontaktowych, egz., wykład), a więc tyle samo, co jęz. obcemu nowoż. (w tym 4 pkt. za 120 h kontaktowych, egz., zal. semestralne, konwersatorium).</i> <i>Liczba punktów ECTS nadana podstawowym grupom kursów (przedmiotów) na II stopniu przedstawia się następująco: podstawowa - 10 (60 h), kierunkowa - 60 (405 h). Dla poszczególnych specjalności: niemcoznawstwo, dzieje kultury europejskiej– po 46 (300 h).</i> <i>Także w tym wypadku system pkt. ECTS nie jest spójny. Tak np. kursowi historia wojskowości przyznano 1 pkt (w tym ½ pkt. za 15 h kontaktowych, zal. na ocenę, wykład), podczas gdy kursowi metodologia historii przyznano 5 pkt (w tym 1 pkt za 30 h kontaktowych, zal. na ocenę, wykład).</i>	Podjęto prace nad dostosowaniem punktacji ECTS do obciążenia pracą studentów. Zmiany punktacji ECTS były konsultowane w ramach prac prowadzonych przez gremia zajmujące się jakością kształcenia, a także podczas posiedzeń Rady Programowej. Obecnie Zespół Oceniający PKA nie zgłasza zastrzeżeń do systemu punktacji ECTS.
<i>Zastrzeżenie może budzić odbywanie praktyk dla specjalności nauczycielskiej po sem. IV (4 tyg.) i V (4 tyg.) oraz nienauczycielskiej po sem. II lub IV, a ich zaliczanie i przydzielanie pkt. ECTS dopiero po sem. VI.</i>	Przy współpracy z opiekunem praktyk zawodowych przeanalizowano sposób ich organizacji oraz zasadność czasu i sposobu realizacji. Obecnie studenci mogą skorzystać z zajęć w ramach modułu nauczycielskiego (płatnego), dzięki któremu zdobywają uprawnienia do nauczania w szkole podstawowej w klasach 4-8. Zmodyfikowany i realizowany obecnie sposób organizacji praktyk studenckich nie budzi zastrzeżeń Zespołu Oceniającego.

<i>Studenci wyrażają się przychylnie o funkcjonowaniu wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, jednak należałoby wprowadzić jakiegoś rodzaju system zachęcający do wypełniania ankiet wśród studentów, bo dopiero wtedy mogłaby być zapewniona kompleksowa i zbiorcza weryfikacja.</i>	W celu poprawy zwrotności ankiet wypełnianych przez studentów wprowadzono lepiej dostępny dla studentów elektroniczny formularz ankiety. Ponadto nauczyciele akademicki uświadamiają studentom wpływ zgłaszanych przez nich opinii na zmiany, jakie dokonywane są w programach studiów oraz procesie organizacyjnym Wydziału (np. poprawa dostępności nauczycieli akademickich w czasie konsultacji). Zwrotność ankiet, w opinii Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (oraz Zespołu Oceniającego PKA, wciąż pozostaje jednak na poziomie, który nie umożliwia sformułowania stanowiska popartego głosem większości studentów.
<i>Również słuszny wydaje się wspomniany w raportach komisji jednostkowych postulat o usunięcie oceny 0, która potrafi zaburzyć obiektywną ocenę prowadzącego.</i>	Na wniosek zgłoszony przez Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych (wycofano ocenę „0” ze skali przyznawanych ocen).
<i>Chociaż w niewielkim stopniu kształtujący rzeczywistość akademicką system USOS jest oceniany w miarę pozytywnie. Według studentów jest on stabilny, posiada podstawowe informacje, ale nie zawsze jest aktualny i póki co posiada nie wiele treści.</i>	System USOS podlega ciągłym modyfikacjom. Od czasu poprzedniej wizytacji w systemie opublikowano plany studiów oraz udostępniono studentom podgląd zdobywanych przez nich ocen. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez nauczycieli akademickich oraz osoby zajmujące się zapewnianiem jakości kształcenia system USOS wciąż nie zawiera wszystkich istotnych dla studentów i nauczycieli akademickich informacji. Wyrażono jednak przekonanie, że system podlega doskonaleniu i mimo stwierdzonych braków, sytuacja ulega poprawie.
<i>Ponadto studenci umiarkowanie chwalili również warunki lokalowe i bazę dydaktyczną, nie są zadowoleni z okolicy, w której znajduje się budynek, ale są świadomi kosztów finansowych i logistycznych przeniesienia.</i>	Warunki lokalowe uległy znaczącej poprawie. Obecnie Instytut został przeniesiony do nowej lokalizacji, której nowoczesna infrastruktura pozwala na realizację procesu kształcenia w warunkach dostosowanych do potrzeb nauczycieli akademickich, studentów oraz pracowników Instytutu.